

თეიმურაზ ცხორებაშვილი

ტეიმურაზ ცხოვრებაშვილი

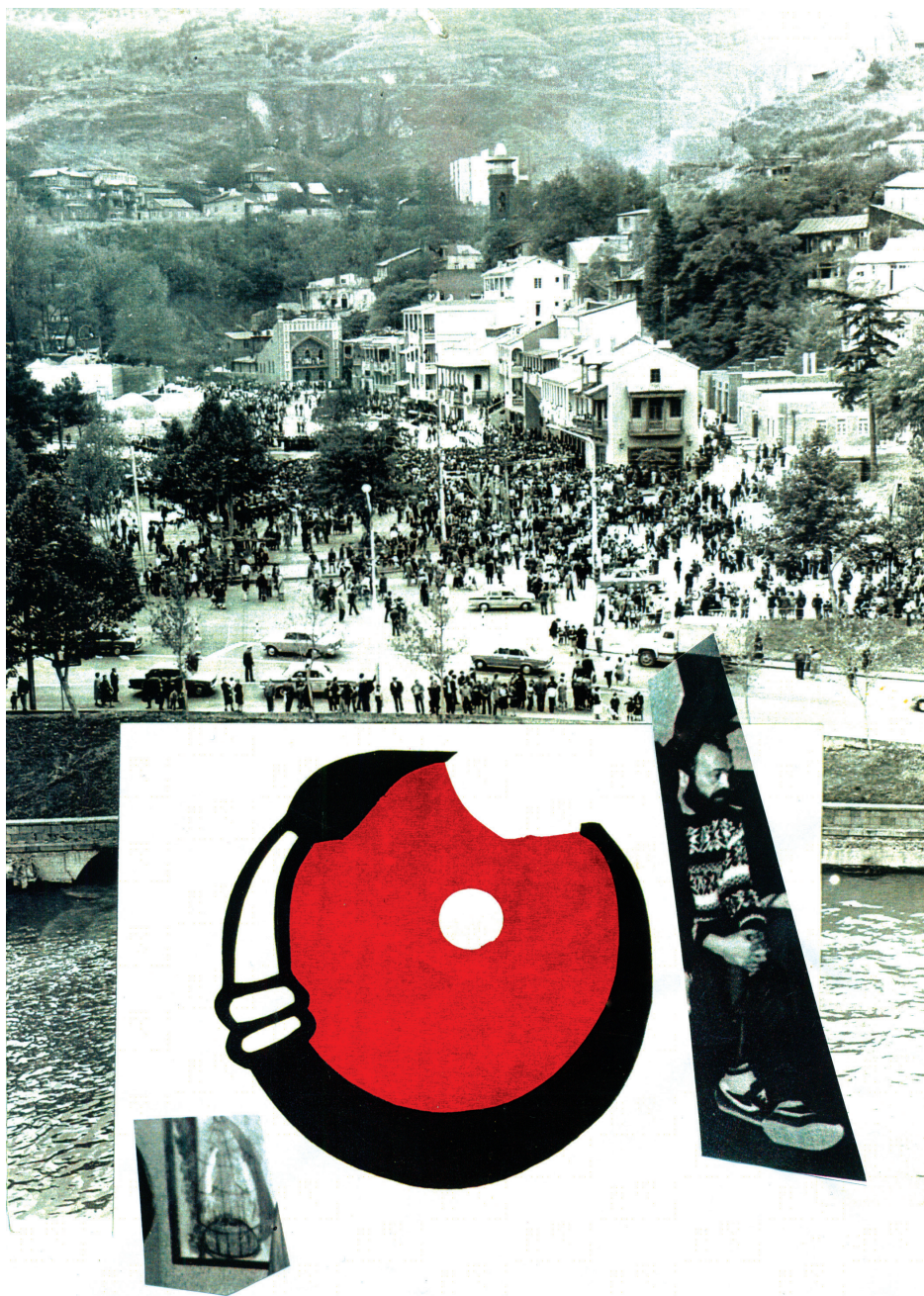
თეიმურაზ ცხოვრებაშვილი
TEIMURAZ TSKHOVREBASHVILI
1947-1996

თბილისი 2017 TBILISI

აბანოთუბანი.
„თბილისის მონმარტი“

Abanotubani
"Montmartre of Tbilisi"

ბიოგრაფია

თეიმურაზ ცხოვრებაშილი დაიბადა ქალაქ თბილისში 1947 წლის 21 თებერვალს. დამთავრებული აქვს ნიჭიერთა ათწლედის ვიოლინოს განხრით და მუსიკალური ტექნიკუმი. საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის გეოლოგიის ფაკულტეტი. სასოფლო სამეურნეო ინსტიტუტი – მეღვინეობის განხრით. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სახვით ხელოვნების ფაკულტეტი ფერწერის განხრით.

გამოფენები:

1978 წლიდან მონაწილეობას ღებულობს საქართველოს სახელმწიფო საგამოფენო გალერეაში, საშემოდგომო და საგზაფხულო გამოფენებში:

1979 წელი – “გოდექსი”;

1988 წელი – ქ. თბილისის “მხატვრის სახლი”;

1988 წელი – ახალგაზრდა მხატვართა კლუბი “ფიროსმანი”;

1989 წელი – მოსკოვი. — ძველ არბატზე საქართველოს კულტურის ცენტრი “მზიური”;

1990 წელი – პარიზი;

1991 წელი – ისრაელი;

მხატვარი თეიმურაზ ცხოვრებაშილი გარდაიცვალა 1996 წლის 14 სექტემბერს. დაკრძალულია თბილისში.

BIOGRAPHY

Teimuraz Tskhovrebashvili was born in Tbilisi on 21st of February 1947. He had graduated from school of talented musicians, violin class and then studied at musical college. He graduated from Polytechnic Institute of Georgia, faculty of Geology; Agricultural Institute — specialty of wine-making. He also graduated from Tbilisi Javakhishvili State University, Faculty of Art, specialty — painting;

Exhibitions:

He participated in Georgian State Exhibition Gallery since 1978 at autumn and spring exhibitions:

1979 – “Godex”

1988 — Tbilisi “Painter’s House”

1988 — Club of young painters “Pirosmani”;

1989 – Moscow — Center of Georgian Culture “Mziuri” on old Arbat;

1990 — Paris;

1991 — Israel;

Teimuraz Tskhovrebashvili died on the 14th of September 1996. He is buried in Tbilisi.

მხატვარი ომარ დურმიშიძე „ბულდოგა“ (გრაფიკა)
Painter Omar Durmishidze - "Bulldoga" (Graphics)

გასული საუკუნის 70—იანი, 80—ანი წლების მიჯნის ეკლექტური, ფერწერულ—სტილისტური ეიფორიის ფონზე, რომელიც აკადემიურ—სოც.რეალისტური განსწავლისა და ფსევდო მემკვიდრეობითობის ფორმატში მიმდინარეობდა, მხატვარმა თემურ ცხოვრებაშვილმა, რომელსაც მანამდე არავინ იცნობდა, წარმოადგინა რამოდენიმე ფერწერული ტილო. სწორედ ამ ნამუშევრებმა წარმოაჩინა ის ტენდენციები, რომელთაც შემდგომ თანამედროვე ქართული მხატვრობის დიაპაზონი უშუალოდ, სპონტანურობის და ინტუიციურობის კუთხით განავრცეს.

თემურ ცხოვრებაშვილის შემოქმედების ერთადერთ

Over the last century in the boundary of 70s, 80s being on eclectic, pictorial-stylistic euphoria background, in the format of academic-soc.realistic studying and pseudo-inheritance, artist Temur Tskhovrebashvili, who had been unknown before, presented some of the paintings. These works demonstrated the trends, which then expanded modern Georgian painting range in terms of immediacy, spontaneity and intuition.

The only precondition of Temur Tskhovrebashvili's creativity is direct, unmotivated contact with the object. The action, which is not defined by acquired skills, but by a spontaneous act. In this case, the art of Temur Tskhovrebashvili is based only on his personal emotional experience. He does not aim to solve any artistic problem, he avoids illusion, changeable external effects of nature and subjects, that is the temptation, which would add to pictorial sustainability colorful hues to enjoy. He is only interested in the picture, the picture — the subject, the picture, which is the beginning and the end itself.

This is the artist's creative method, as well as the credo, which allows him to overcome the conditional limit between real and abstract, symbolic and figurative, graphic and paint.

The artist's spotted painting range of palette is visibly extensive, is free and is not pre-defined. All the artistic components of the work are formed during the process of creativity and still remain in this process.

For Temur Tskhovrebashvili the surface for the picture is the space, on which artist's aesthetic declaration is imprinted independently from external motivation. His expressive manifestations are attempts of making statics and dynamics as

წინაპირობას ობიექტთან უშუალო, არამოტივირებული კონტაქტი წარმოადგენს. ქმედება, რომელიც განისაზღვრება, არა შეძენილი უნარ—ჩვევებით, არამედ სპონტანური აქტით. ამ მხრივ თემურ ცხოვრებაშვილის ხელოვნება მხოლოდ მის პირად განცდებზეა დამყარებული. იგი მიზნად არ ისახავს რომელიმე მხატვრული პრობლემის გადაჭრას, ერიდება რა ილუზორულობას, ბუნებისა და საგნების გარეგნულ, ცვალებად ფეხებებს, ანუ ცდუნებებს, რომლებიც ფერწერულ მდგრადობას ტკბობის ელფერს შესძენდა. მას აინტერესებს მხოლოდ სურათი, როგორც ავტონომიური, მაგრამ ორგანული ობიექტი. სურათი – სამყარო, სურათი – საგანი, სურათი, რომლის საწყისიც და სასრულიც თავად სურათია.

ეს მხატვრის შემოქმედებითი მეთოდია, ასევე კრედო, რომელიც მას საშუალებას აძლევს დაძლიოს პირობითი ზღვარი რეალურსა და აბსტრაქტულს, სახვითსა და ნიშნობრივს, გრაფიკულსა და ფერწერულს შორის.

მხატვრის პალიტრის ლაქობრივი და ფერწერული დიაპაზონი ხაზგასმულად ვრცელია, თავისუფალია და წინასწარ არ განისაზღვრება. ნამუშევარის ყველა მხატვრული კომპონენტი შემოქმედებით პროცესში წარმოიქმნება და ამ პროცესშივე რჩება.

თემურ ცხოვრებაშვილისთვის სასურათე ზედაპირი ის სივრცეა, რომელზეც გარე მოტივაციისგან დამოუკიდებლად აღიბეჭდება მხატვრის ესთეტიკური დეკლარაცია. მისი ექსპრესიული მანიფესტაციები დინამიკის და სტატიკის ერთ კოეფიციენტად ქცევის მცდელობაა. შესაძლოა ამიტომაც სტრუქტურული წესრიგი, ჟანრობრივი და სტილისტური თავისებურებები, მიზანშეწონილობა, თანაფარდობა არ არის პრიორიტეტული, რადგან მისეულ სურათს თავისი ავტონომიური პარამეტრები გააჩნია.

თემურ ცხოვრებაშვილის, როგორც მხატვრის გამოჩენა მოულოდნელი და ამავე დროს კანონზომიერი იყო. მან შეძლო მასალისა და სივრცის კონტრავერსიული შესაძლებლობების

one coefficient. Probably that's why the structural order, genre and stylistic features, the expediency, the ratio is not a priority, because his picture has its own autonomous options.

Temur Tskhovrebashvili's appearance as an artist was unexpected and at the same time natural. He was able to use the controversial capabilities of material and space, which before had been done with certain caution.

Temur Tskhovrebashvili's creativity is connected with

მხატვარი „მალში“ - „ბულდოგა“
Painter "Malishi" - "Bulldoga"

გამოყენება, რასაც მანამდე გარკვეული სიფრთხილით ეკიდებოდნენ.

თემურ ცხოვრებაშვილის შემოქმედება საბჭოთა სისტემის სტაგნაციის და შემდგომი ნგრევის პერიოდს უკავშირდება, როდესაც ხელოვანთა პროგრესული და სენსიტიური ნაწილი იდეოლოგიური პრესისა და პროპაგანდის მიუხედავად აქტიურად ეძებდნენ კულტურული კრიზისიდან გამოსვლის, იდენტურობის აღმოჩენისა და დამკვიდრების გზებს. ეს ის დროა, როდესაც ახალი ფასეულობების წარმოჩენა აუცილებელი და გარდაუვალი ხდება. ამ პროცესში თემურ ცხოვრებაშვილის ღვაწლი უადრესად მნიშვნელოვანია.

ილიკო ჯაუტაშვილი

**მხატვარი, ხელოვნებათმცოდნე,
დამოუკიდებელი კურატორი**

stagnation of the Soviet system and the period of subsequent collapse, when progressive artists and sensitive part in spite of ideological press and propaganda, were actively looking for the ways out of cultural crisis, detection of identity and establishment. This was the time when the new values became necessary and unavoidable. Temur Tskhovrebashvili's merit in this process is extremely important.

ILIKO ZAUTASHVILI

Artist, art critic, independent curator

ამონაწერები შთაბეჭდილებათა წიგნიდან

“დიდებულია შენი ხელოვნება!!!

იესო ქრისტეს მადლით, რომელიც მამაღმერთმა დაგანათლა –
გაცისკროვნებულია!

აღზევდეს ყოველივე ყველგან და მარადჟამს”!

დიმა ბათიაშვილი (რეჟისორი)

“მინდა, ორიოდ სიტყვა გითხრათ მის კაცობაზე, მის ძლიერ
შინაგან ენერგეტიკაზე, რასაც ყველას უნაწილებდა. კაცი,
რომელიც ვიოლინზე უკრავდა, ამასთან ერთად კაცი, რომელიც
ცნობილი მოხუხბარი იყო და კაცი, რომელიც სათუთ ფერწერას
ქმნიდა. ასეთი ადამიანები ალბათ ძალიან ცოტანი არიან”.

გელა ჯაუთაშვილი (მხატვარი)

“ყოველდღე მხატვრებთან მიხდებოდა ყოფნა. ხშირად
მესმოდა მისი სახელი. ვიცოდი, ძალიან ნიჭიერი იყო, მაგრამ ვერ
ვახერხებდი მის გაცნობას, მისი ნამუშევრების ნახვას. პირველად
მასთან მეგობარმა მიმიყვანა. მისი ტილოების ხილვამ გამაოცა.
არასდროს მენახა ფერთა ამგვარი პალიტრა, ფერთა ასეთი
შეხამება. ფერის ფერზე დადებას აკადემიაში წლობით ასწავლიან,
თემურს კი ამის სწავლა არ დასჭირდა, იგი ფერს შინაგანად
გრძნობდა.

მერე ხშირად დავდიოდი მასთან სტუმრად, საათობით
ვსაუბრობდით”.

**მაია რუხაძე
(მხატვრის მეგობარი)**

EXTRACTS FROM A BOOK OF IMPRESSIONS

“Your art is magnificent!!!

It's effulgent with Jesus Christ's blessing!

Let everything exalt always and everywhere!

DIMA BATIASHVILI (film director)

I would like to tell you few words about him, his strong energy
which he shared with everybody. Man who played the violin and
at the same time was a famous fighter and a man who created
tender paintings. Such people are very rare.

GELA ZAUTASHVILI (painter)

I had to meet painters every day. I heard his name very often.
I knew that he was very talented but I couldn't manage to get
acquainted with him and see his paintings. Once my friend took
me to him. I was surprised by his paintings. I have never seen
such color pallet and combination of colors before. Art stidents
are taught to match colors at the academy for years. Temuri
didn't need any teaching. He felt colors.

I visited him very frequently and we talked for hours.

MAYA RUKHADZE (Painter's Friend)

Temuri has skill of communication with completely different
people. Sometimes I wondered what had he in common
with definite persons. He could equally share kindness with
everybody. Such was his nature.

SAMSON LEZHAVA (Art expert)

თეიმურაზ
ცხოვრებაშვილის
გამოფენა
კლუბ "ფიროსმანში"
1988 წელი

*Exhibition of
Teimuraz
tskhovrebashvili in
Club "Pirosmani"
1988*

“თემურს ჰქონდა უნარი სრულიად სხვადასხვა ადამიანებთან ურთიერთობისა. ზოგჯერ მიკვირდა კიდეც, რა აკავშირებს ამა თუ იმ პიროვნებასთან-მეთქი. მას ხომ თანაბრად შეეძლო, ყველასათვის გაენაწილებინა, თანაბრად გაეცა სიკეთე, ეს მისი ბუნებიდან გამოდიოდა”.

სამსონ ლეჟავა
(ხელოვნებათმცოდნე)

“ყველა ნაღდი თბილისელივით ვაჟკაცური და ამავე დროს ფაფუკი სულის მქონე კაცი იყო. უზომოდ უყვარდა მშობლიური ქალაქი და ქალაქიც ასეთივე ერთგულებით პასუხობდა. თემური მაინც სულ გვიბრუნდება, უბრუნდება თბილისს, მეგობრებს, ახლობლებს – თან დიდი სითბო მოაქვს”.

ოთარ ტურაბელიძე
(საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი)

“თემური იყო ძალზე ფაქიზი სულის ადამიანი. ამას მხატვრობაშიც უკეთებდა აკუმულირებას. არაჩვეულებრივად უკრავდა ვიოლინოზე, ფორტეპიანოზე, მშვენიერი მუსიკოსი იყო, ყველგან განსხვავებული ტემპერამენტითა და მონაცემებით. საერთოდ, უნივერსალური ადამიანი გახლდათ, რაც მის ნახატებშიც მშვენივრად არის გადმოცემული”.

გია ბულაძე
(საქართველოს დამსახურებული მხატვარი)

Courageous as a real Tbilisi citizen who had a tender soul at the same time. He loved his city very much and the city was devoted to him as well. Temuri returns all the time. He returns to Tbilisi, his friends and relatives and brings a great warmth to us.

OTAR TURABELIDZE
(Honored journalist of Georgia)

Temuri had a very neat soul. He accumulated it in his paintings. He played violin and piano magnificently. He was a wonderful musician. He had a different spirit and abilities. He was a universal person, which is reflected in his paintings.

GIA BUGADZE
(Honored painter of Georgia)

ფარვანა, მეტსახელად “ბულდოგა”

რით განსხვავდებიან ერთმანეთისგან სანთლის ირგვლივ მოფარფატე ფარვანები? ერთნაირად აჭრელებიათ ფრთები, ერთნაირ, უცნაურ ფარვანულს ასრულებენ წრებზე – ზოგი მოშორებით სანთლის ალისგან, ზოგნიც, ყველაზე თამამნი ახლოს, თითქოს ალს „ევალსებიან“. კარგი ბიჭი ხარ და გააჩრჩიე, გამოაჩრჩიე, შეაფასე მათი სწრაფვა სანთლისაკენ, ალისაკენ, რომელიც უცილობლად დაწვავს, ჩაფერფლავს მათ. მაგრამ არიან შეუპოვარნიც – ფარფატე განსაკუთრებული იციან, იქით ისწრაფვიან, სადაც უნდა დაიწვან, დაიფერფლონ, მაგრამ მაინც მიდიან, მიდიან რადგან ყველაზე კარგად მათ უწყიათ, რომ ღმერთისაგან ნაჩუქარი ორი დღის სიცოცხლე, სადმე მოშორებით, ერთფეროვნად კი არ უნდა გაატარონ, არამედ იქ, სადაც სინათლეა, სინათლე რომელთანაც მიახლოება ისედაც წამიერ სიცოცხლეს შეუმოკლებს, მაგრამ მაინც ესწრაფვიან მასთან მიახლოებას. ერთეულები აღმოჩნდებიან ღირსნი შეიყვარონ მათი სიცოცხლის

NIGHT-FLY, NICKNAMED “BULLDOG”

What's the difference between the night-flies circling around a candle? The same motley wings performing a strange dance, some at a distance from the flame, the others, more daring, very close as if waltzing with it. Who knows what attracts them to the lit candle, which is bound to burn them, bring them down to ashes. The most valiant of them, who soar in a special way, aspire towards the place they are sure to burn at. Not that they are unaware of it; they know that a couple of days granted by Heaven are better to spend in the light that will make their short lives even shorter, rather than at a distance, in grey sameness. It's as simple as that. Only the most dignified of them come to be fond of the deadly flame, dare to dance, become one with it, disappear in it so that they also can give light and teach, inspire the ones as brave as them how to turn the instant life into a flickering flame.

* * *

There was a man; more accurately so, the “abstraction man”. A combination of music, kindness, devotion, artistry, street, bohemia, ruthlessness towards the ruthless, a soft touch for the needy, rich in spirit and poor in worldly things, a violin, a chisel, a brush, a palette, a grand-piano, the husband, a relentless fist, a good brother, son, credulous, strict and . . . He was a night-fly scared if unable to come to grips with a closed space; expressed it in his life-style; what he liked was light, people, solitude . . .

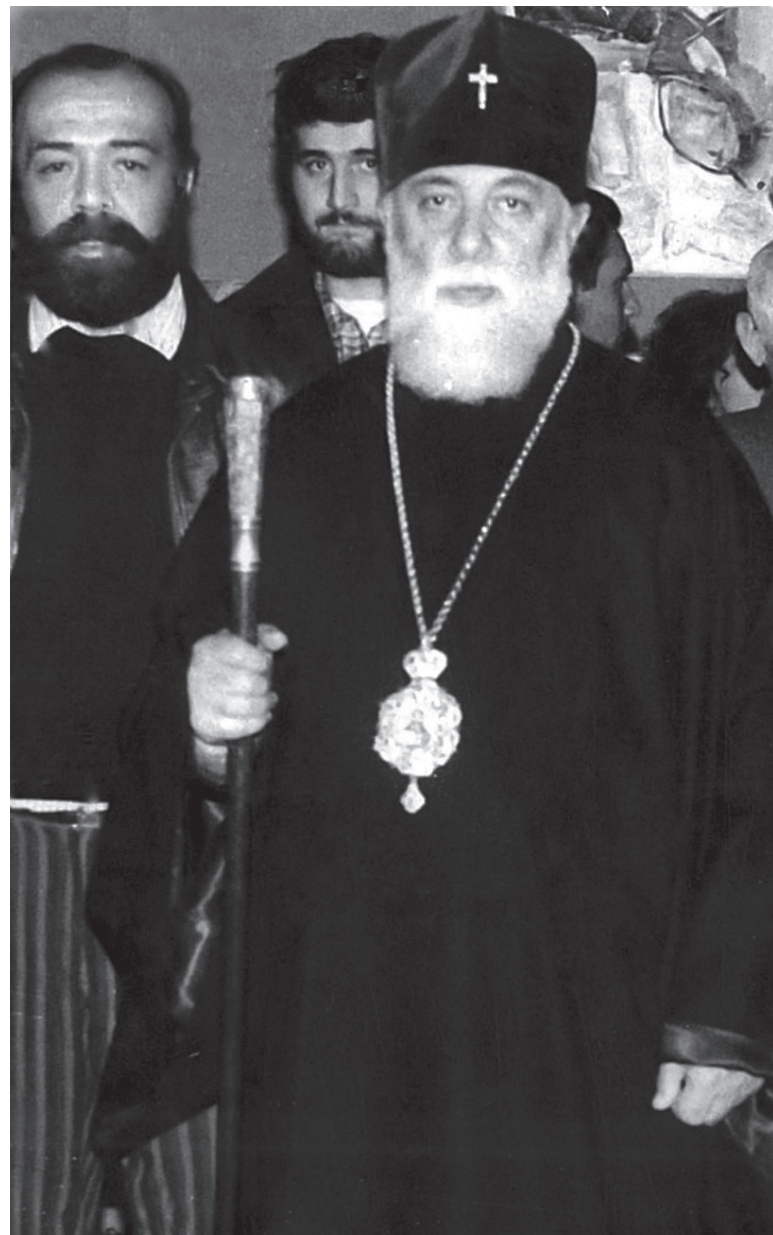
მომსწრაფველი ალი, იცეკვონ მასთან და გაქრნენ, შეერწყან ალს მოციმციმეს. იმ წუთიდან უკვე ისინი ანათებენ და სხვა, მათსავით შეუპოვართ ასწავლიან, აქებებენ თუ როგორ აქციონ წუთისოფელი საუკუნოდ მოციმციმე ალად.

* * *

იყო კაცი. უფრო სწორად რომ ვთქვათ, იყო “კაცი აბსტრაქცია”. ერთმანეთში გაერთიანებული მუსიკა, სიტბო, ერთგულება, მხატვრობა, ქუჩა, ბოჰემა, დაუნდობლობა დაუნდობელთა მიმართ, ბელურას გული გაჭირვებულთათვის, სულით მდიდარი და ცხოვრებით ღარიბი, ვიოლინო, ყალამი, ფუნჯი, პალიტრა, როიალი, მეუღლე, მოუღლეელი მუშტი, კეთილი ძმა, კარგი შვილი, ალალი, მკაცრი და... იყო ფარვანა, ეშინოდა თუ ვერ ეპუებოდა ჩაკეტილ სივრცეს. ამას ცხოვრების წესით გამოხატავდა, უყვარდა სინათლე, უყვარდა ხალხმრავლობა, უყვარდა მართობა, სხვას უმსუბუქებდა სევდა-დარდას და უდიდეს სევდას ატარებდა თავად, ესწრაფვოდა თავისუფლებას და ხელფეხშეკრულ სამშობლოს ვერ დატოვებდა, ხატავდა დღედაღამ და უთავისნახატებოდ დატოვა ოჯახი, დიდ ფასად იყიდებოდა მისი ტილოები და სიღარიბეში ცხოვრობდა, იცნობდა ყველას და თავისი თავის შეცნობა არ უცდია არასოდეს, ეშლებოდა თავის თავთან და არასოდეს შეშლია სამეგობროში, ღალატობდა თავის თავს და არ უღალატია სამშობლოსთვის, სიცოცხლეზე მეტად უყვარდა სიცოცხლე და ჩირადაც არ უღირდა ერთი დღის სიცოცხლეც.

ვინ ხარ შენ... თემურ ცხოვრებაშვილო?

მართოსული ფიროსმანი, შეშლილი ვანგოგი, ბოჰემა მოდილიანი, ექსცენტრული დალი, მუნკის ყვირილი თუ აივანოვსკის შავი ზღვა, პაგანინი თუ პოლ დემონდი?...

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II
His Holiness and Beatitude ILIA II

ის ყველა ერთად არის ბავშვობიდან ხატვაზე შეყვარებული კაცი, რომელიც მოწიფულობისას იწყებს ხატვას, იწყებს და აოცებს ყველა, ყველას რადგან მასში დანგრეულია, უარყოფილია ყოველგვარი იმეები, ისევე როგორც არეულია მთელი თბილისის კოლორიტა კარგი და ცუდი, აბსტრაქციაა თავისი ცხოვრების სტილით. მის ნახევარსაუკუნოვან ცხოვრებას ერთი წერტილიდან უნდა უყურო, როგორც აბსტრაქტულ ნახატს, უნდა უყურო, გაითავისო და ვინც ოდნავ მაინც გაკარებია ამგვარ ცხოვრების სტილს, უმალ ამოიცნობს მის სიდიადეს. ამ ათასგვარ ტონებში, ფერებში, შტრიხებში გახსნის იმ გორდიას კვანძს, რომელთა გახსნაც მისი სულის ადამიანებს შეუძლიათ და ხელში რჩებათ მარტოსული თბილისის ბოჰემა – **თემურ ცხოვრებაშვილი, იგივე შეუპოვარი ცეცხლის ალთან მოცეკვავე ფარვანა – სახელად “ბულდოგა”**.

“ყველაზე დიდი ნიჭი, რაც მას გამოარჩევდა, ეს დანამდვილებით თავდაუზოგავი სიყვარულის ნიჭი გახლდათ, და აქ არანაირი გადაჭარბება არაა. უამრავ ადამიანს ეკონტაქტებოდა, არავისთან უჭირდა ურთიერთობა, ყველას იზიდავდა თავისი უანგარობით, სინაღდით, სითბოთი, მეგობრისთვის ხომ დაუფიქრებლად შეეძლო თავგანწირვა. მისი საძმო ჩვენს ქალაქში დიდი იყო. ბევრი აფასებდა “ბულდოგას” ზღვარგადასულ გულმხურვალეებას. ბობოქარი ადამიანი იყო, ქალაქში ერთ-ერთ ძლიერ მოჩხუბრად ითვლებოდა, მაგრამ მის სულში დიდი ბავშვი და მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოვებული ადამიანი ცხოვრობდა” – ეს **სამსონ ლეჟავაა**, ხელოვნებათმცოდნე, თემურის სიყრმის მეგობარი, რომელსაც კიდევ ბევრჯერ მოვიხმობთ მხატვრის ცხოვრებისეული აბსტრაქციის კვანძის გასახსნელად.

მისი მეგობრის, შესანიშნავი **ჟურნალისტის ოთარ**

Comforting the others but grief-stricken himself, striving for freedom but unable to leave his homeland that seemed as if it was tied up; painting all the time, he abandoned his family leaving his works behind. His works were sold at high price but he lived in poverty. Knowing so many people, he never tried to look into his own self; his mistakes concerned only him but never friends; he betrayed himself but not his country; he was in love with life but did not give a damn for a day of it.

Who are you . . . Temur Tskhovrebashvili?

Pirosmani the recluse, the insane Van Gogh, bohemia Modigliani, Dali the eccentric, the screaming Munch, the Aivazovsky's black sea, Paganini or Paul Desmond? . .

It all makes up a man crazy about painting since was a child, who however, starts painting only when a grown-up to amaze everyone since there was no place for isms in him; since he carries a potpourri of the whole lot of the Tbilisi colors, both

ტურაბელიძის ოჯახში თემურის 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი გამოფენის მოსაწვევი ვნახე. სევდიანი თვალებით იყურება გარეკანიდან ცხოვრებაზე ჩაფიქრებული მხატვარი თავისივე ტილოს ფონზე. მოსაწვევის უკანა მხარეს მისი ცნობილი ტილო “შავი პიანინოს” რეპროდუქციაა დაბეჭდილი. თითქოს სულს შეუბერავ და დაიშლებაო. ერთი შეხედვით ასეა, მაგრამ საუკუნეებს გაუძლებს. მისი სულის ამონამღერია... ვითომდა დაირღვევა, დაიშლება შავ-თეთრ კლავიშებად, სიმებად მიმოიფანტება, მაგრამ მაინც მყარად დგას. ეს ერთი შეხედვითაა ასე.

“ერთ წელს რუსთაველზე “ცისფერ გალერეაში” თბილისელ მხატვართა საგაზაფხულო გამოფენა მოეწყო, რომლის გახსნასაც ვერ დავესწარი, მაგრამ ყველა ახლობელი, ვისაც ბედნიერება ხვდა წილად პირველ დღეს “დაეჭაშნიკებინა” მხატვართა შემოქმედება, თითქოს პირი შეკრესო, მიჩვედნენ – პირველ რიგში “ბუდდოგას” “შავი ზღვა” ნახეო, ასეთი საოცრება არ გვინახავსო... მართლაც გაოცებული დავრჩი. მივხვდი თუ რამ ააზუზუნა მთელი თბილისი, “შავი ზღვა” მართლაც საოცრება იყო”

– ისენებს ოთარ ტურაბელიძე.

შემდეგ თემურის არაერთ ტილოს გაუოცებია მნახველი, არა მარტო თბილისში, არამედ საბჭოეთის საზღვრებს გარეთ.

“მან შეძლო, ისეთი რამ განეხორციელებინა მხატვრობაში, რისი გაკეთებაც მანამდე ბევრმა ვერ შეძლო. მე მახსოვს მისი ერთ-ერთი ნამუშევარი “შავი ზღვა”. მაშინ ასე თავისუფლად აბსტრაქციის გამოტანა გამოფენაზე შეუძლებელი იყო და არც მიღებულად ითვლებოდა. ჩვენს გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა. სწორედ მაშინ აღვნიშნავდი გაკვირვებით, საიდან ჰქონდა მას ამხელა ინფორმაცია. არა დოკუმენტური და ლიტერატურული, არამედ შინაგანი. ეს იყო პირველი განცხადება ქართული

თემური და ნინო

Temuri and Nino

nice and ugly, since he is an abstraction where his life-style is concerned. You have to look at the fifty years of his life from a single point like an abstractionist painting; you have to look into it. Only the one who has been in touch with the life-style like his will be able to realize its greatness, undo the Gordian knot of thousands of shades, colors, touches, something that only the like-minded people can find Temur Tskhovrebashvili, a lonely bohemian of Tbilisi alias a brave night-fly dancing with a flame nicknamed “Bulldog”.

ექსპრესიონიზმისა, თუკი შეიძლება ასე ითქვას. ეს იყო ფონიზმისა და ექსპრესიონიზმის ერთგვარი ნაჯვარი და ნაბავი. სწორედ ამას ჰქონდა დიდი მნიშვნელობა” – ასე იგონებს თემურის “შავ ზღვას” ცნობილი მხატვარი და მისი მეგობარი **გია ბულაძე**.

ვინ იფიქრებდა, რომ ვიოლინოზე უზომოდ შეყვარებული პატარა ბიჭი, მუსიკალური ათწლეულისა და ტექნიკუმის სრულკურსდამთავრებული, სახელოვანი პედაგოგების ფარნაოზ სულხანიშვილისა და ლუარსაბ იაშვილის რჩეული, თემურ ცხოვრებაში ერთ დღეს ვიოლინოს გვერდით გადადებდა და თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაბგურ ფერწერას ამჯობინებდა. **1974-79 წლებში გამოჩენილი**

“His biggest talent that definitely set him apart from the others was the gift of love. It’s not an overstatement. He had to do with a whole lot of people, had no difficulty in dealing with them. Everyone was attracted by his disinterestedness, truthfulness, warmth, his thoughtless dedication to friends. He had a lot of pals in our city. Many of them appreciated “Bulldog” for his limitless passion. He was “a boiling pot”, one of the tough guys of the town, who actually was a big child and a man of many talents“, – says **Mr. Samson Lezhava**, the art historian and a friend of Temur Tskhovrebashvili since they were children. We are going to repeatedly refer to him in our attempts to undo the Gordian Knot of the artist’s life.

It was at his journalist friend’s, **Mr. Otar Turabelidze’s** home that I saw an invitation card to the exhibition of Temur Tskhovrebashvili’s works commemorating his 60 anniversary. The frontispiece depicts the artist looking sadly against the background of his own painting, while on the back of the invitation card there is a reproduction of his “Black Piano”, one of his best known works. It looks so fragile but actually it’s the song of his soul likely to live for centuries . . . The piano looks as if its black-and-white keys are going to break up into thousands of pieces, strings but on the surface of it, it seems quite solid.

“Once, a display of works of the Tbilisi artists opened in the Blue Gallery, Rustaveli Ave. I failed to attend the opening ceremony but everyone, who was lucky enough “to taste” them, told me to see Bulldog’s “Black Sea”, which they described as marvelous. Truly astonished, I saw why it had become the talk of the town. It was really amazing”, – **Mr. Otar Turabelidze**

ქართველი მხატვრის ალექსანდრე (შურა) ბანძელაძის სტუდიაში იმუშავებდა და მისი საყვარელი შეგირდი გახდებოდა.

მისი ცხოვრების აბსტრაქტულობა ვახსენეთ და მისი მრავალმხრივი ნიჭი. მხატვრობა, ცხადია, მისი მდიდარი სულიერი ცხოვრების უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი იყო, მაგრამ ხალასი ნიჭის მრავალფეროვნებაზე მის მიერ მიღებული განათლების თუნდაც მცირედი ჩამონათვალიც კმარა. დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის გეოლოგიის ფაკულტეტი, შემდგომ სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი მეღვინეობის განხრით, ერთ ხანს რუსეთში ღვინის ქარხნის დირექტორიც გახლდათ. საბოლოოდ მაინც მხატვრობა არჩია, მაგრამ მუსიკისთვის არასოდეს მიუწეებია თავი. ამიტომაც იყო მისი ყოველი ფერწერული ტილო თუ გრაფიკა სავეს სინათლითა და მუსიკით.

კვლავ **სამსონ ლეჟავა** დავიმოწმით – “მეტისმეტად მუსიკალური იყო! თვალწინ მიდგას, თუ როგორი გზნებით ასრულებდა ფორტეპიანოზე დევიდ ბრუბეკისა და პოლ დემონდის პოპულარულ ჯაზურ კომპოზიციას, თუმცა ამ თვალსაზრისით მისი თვითგამოხატვა უფრო მეტად მაინც ვიოლინოზე დაკვრის ხელოვნებას უკავშირდებოდა. ის მართლაც ვირტუოზი იყო”.

ანდაც ოთარ ტურაბელიძე, რომელიც გია ბულაძის მონათხრობს იხსენებდა – “1990 წელს პარიზში მიიწვიეს თემური რამდენიმე მეგობართან ერთად. სასტუმროს ერთ ნომერში ცხოვრობდნენ გია და თემური. აპარტამენტში როიალი მდგარა. აბაზანაში შესულ გიას საოცარი ოსტატობით შესრულებული ცნობილი მუსიკალური ნაწარმოების ჰანგები შემოესმა. გაოცებულს როიალთან თემური დაუნახავს, რომელსაც დაკვრა შეუწყვეტია, შამპანური მოუსვამს და უთქვამს – იცოდე, ძმაო, ეს ამბავი თბილისში რომ “გამიბაზრო”

recalls.

Afterwards, more of Temur’s paintings surprised people not only in the Soviet Georgia but abroad, too.

“He proved to be able to hit something in painting that many others had failed to. I remember his “Black Sea”. Abstractionist artworks, nearly unacceptable during the Soviet times were very hard to display. I remember how astonished I was by the amount of information obtained not from the outside but stored inside him. It was so to say the first statement made by the Georgian expressionism, a peculiar amalgam of phonism and expressionism and that’s what was very important”, – **Mr. Gia Bughadze**, his friend and a fellow artist remembers.

ვერ გადამირჩებიო”.

* * *

თემურ ცხოვრებაში 80-იანი წლების იმ შემოქმედთა ჯგუფს მიეკუთვნებოდა, რომლებიც ჩაკეტილი სივრცის გარღვევაზე არა მარტო ოცნებობდნენ, არამედ რეალურადაც იბრძოდნენ თავიანთი შემოქმედებით. მუდმივი გამოწვევებით, ექსპერიმენტებით გამოირჩეოდნენ სხვათაგან. თემური ერთ-ერთი პირველთაგანი აღმოჩნდა (**გია ეძგვერაძესთან, ილიკო და გელა ზაუტაშვილებთან ერთად**), ვინც მეოცე საუკუნის მიწურულს აბსტრაქციონისტული მხატვრობის სერიოზულ ნიმუშებს ქმნიდა. ამ წლებში თავის უახლოეს, **აწგარდაცვლილ მეგობრებთან, მიშა იაშვილთან და თამაზ კაკაბაძესთან (“კაკაჩა”) ერთად ქმნიან ახალგაზრდა მხატვართა კლუბ “ფიროსმანს”**.

ყველას ემახსოვრება აბანოთუბანში ღია ცისქვეშ გამოფენილი მეტად თამამი და იმ დროისათვის ასე თუ ისე, ფართო საზოგადოებისათვის უცხო მიმდინარეობის ნახატები, თამამი ხედვა, სტილი, “ევროპაში გაჭრილი სარკმელი”. სწორედ აქ მოიხიბლა თემურ ცხოვრებაში არაჩვეულებრივი ტილო “ცისფერი მზით” საქართველოში ჩამოსული “რკინის ლედი”, ინგლისის პრემიერ-მინისტრი მარგარეტ ტეტჩერი, რომელსაც აბანოთუბანელმა მხატვრებმა “მარგალიტა მამიდა” შეარქვეს. დიდხანს უყურებდა თურმე მონუსხული თემურის ნახატს – “მოტლანდიის პეიზაჟს მაგონებსო”. მხატვარს საპატიო სტუმრისთვის ნამუშევრის ჩუქება გადაუწყვეტია, მაგრამ მაშინდელმა უშიშროების წარმომადგენლებმა ნება არ დართეს.

ჩუქება გადაწყვიტაო.

სხვაგვარად არც იქნებოდა. ნამუშევრების ჩუქება მისი ჰობი

Who would have thought that a boy so keen on the violin would put it aside after an over a decade of music studies with the renowned tutors like Messrs: Parnaoz Sulkhanishvili and Luarsab lashvili, and take up easel painting at Iv. Javakhishvili State University; **or in 1974–1979, work at Alexander (Shura) Bandzeladze’s studio to become his most favorite apprentice.**

We have mentioned the abstraction of his life and many talents. Obviously, painting was the key component of his spiritual life. However, merely the list of subjects he had been instructed in testifies to his multifaceted talent. First he did a complete course of geology at the Polytechnic Institute in Tbilisi then studied viniculture and for a while was even the director of a winery in Russia. Finally, he landed in art but never gave up music. Perhaps, that’s why each of his paintings or graphics is so full of light and music.

Here is what **Mr. Samson Lezhava** says: “He was hugely musical! Even now I can see him playing popular jazz compositions by David Brubeck and Paul Desmond. But it was the violin that was crucial for his self-expression, he was a virtuoso violinist”.

Mr. Otar Turabelidze quotes **Mr. Gia Bughadze** saying: “In 1990, Temur and several of his friends were invited to Paris. There was a grand piano in the hotel room where he and Gia were staying. Suddenly, Gia who was taking a shower heard a masterfully performed popular piece. Seeing a surprised look on his face, Temur stopped playing, sipped a glass of champagne and said: “I’ll kill you if you blurt it out in Tbilisi”.

იყო. **ჟურნალისტი თაკო წიქვაძე** თემურის შემოქმედებისადმი მიძღვნილ შესანიშნავ პუბლიკაციაში “ჩვენ ხომ ფულისთვის არ ვხატავთ” წერს – “თავისი გულუხვობით ზოგჯერ გაოცებამდე მიჰყავდა ადამიანები. ხშირად სახლში ფეხშიშველა დაბრუნებულა. თუ ვინმე ეტყოდა შენი პიჯაკი ან პერანგი მომწონსო, იხდიდა და ჩუქნიდა. სახლში თითქმის არაფერი გააჩნდა საღებავებისა და ტილოების გარდა. ასეც იყო – მისთვის მატერიალურს არ ჰქონდა მნიშვნელობა. სახლში კარზე საკეტიც არ ჰქონდა და ამიტომ შინ დაბრუნებულს ჯერ კიდევ საღებავშემუშრალი ნამუშევრებიც არ ხვდებოდა მოლბერტზე. არასოდეს დაუხატავს შეკვეთით, არ უყვარდა სურათების გაყიდვა. ყველას ჩუქნიდა ნახატებს და ამით თავის გულის სითბოსა და სიყვარულს ატანდა”.

მეტად ნაყოფიერი აღმოჩნდა, მხატვრისთვის 90-იანი წლების დასაწყისი. ჯერ იყო და 1990 წელს პარიზში მიიწვიეს. ერთ-ერთ პრესტიჟულ გამოფენაზე მისი ნამუშევრები ლეგენდარული სალვადორ დალის ნამუშევრებთან ერთად გამოიფინა. იმავე წელს თბილისში სპეციალურად ჩამოსულმა ფრანგმა კოლექციონერმა თითქმის მთელი მისი ნამუშევარი შეიძინა. 1991 წელს **თამაზ კაკაბაძესთან** ერთად ისრაელში მიიწვიეს სამუშაოდ. ორივე მეგობრის მიერ შექმნილი ტილოები სამუდამოდ დარჩა ისრაელში მუდმივმოქმედ ექსპოზიციაში. ბევრი ნამუშევარი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის კერძო კოლექციებში ინახება – უმეტესობა გაჩუქებული.

თბილისში, კლუბ “ფიროსმანში” მოწყობილ გამოფენა-გაყიდვაზე თემურცხოვრებაშვილის რამდენიმე ნამუშევარი შეიძინა უცხოელმა ტურისტმა. შემდგომში ისინი “სოტბი“-ს აუქციონზე საკმაოდ სოლიდურ ფასად იყო გამოტანილ ლეგენდარული მოდილიანისა და სხვათა ნამუშევრების გვერდით. ამის შესახებ

* * *

Temur Tskhovrebashvili was one of the group of artists of the 80's who not only dreamed of breaking through the closed space of the “iron curtain” but actually attempted at it by their works. What set them apart was the challenges and experimentation. Together with Messrs: **Gia Edzgeradze, Iliko and Gela Zautashvili**, Temur was one of the first who created major abstractionist paintings at the end of the XX century. It was at the time that together with his close friends, the late **Misha Iashvili and Tamaz Kakabadze (“Kakacha”)** Temur set up “Pirosmani”, the young artists' club. Many people will remember an open air display in Abanotubani (an Old Town Tbilisi district) of some

მხატვარმა მოგვიანებით, პარიზში ყოფნისას შეიტყო, როდესაც შემთხვევით ხელში ჩაუვარდა კატალოგი და გახარებულმა თბილისში ჩამოიტანა.

თემურის მეუღლე ნინო ტომარაძე იხსენებს – “ერთხელ ვუთხარი, შენ იმდენს გასცემ, ბოლოს შენ შვილს ერთი ნახატიც არ დარჩება სახსოვრად-მეთქი. ჩაიცინა – ჩემი ყველაზე კარგი ნახატი შენ გაქვს, ეს ჩვენი ნათიიაო”.

ასეც მოხდა. მხატვრის ოჯახში რამდენიმე ტილოა, ისიც მისი გარდაცვალების შემდეგ ნინოს მიერ შეძენილი და საკმაოდ ძვირადღაც. ერთი ნახატი თემურის მეგობარმა მის ქალიშვილს აჩუქა დაბადების დღეზე, ეს იყო და ეს.

რეჟისორი მარინა აბულაძე (ამონარიდი თემურ ცხოვრებაში აღნიშნული მომზადებული გადაცემიდან) – “მინდა ბავშვი ვიყო და ისე ვხატო, როგორც დავინახავ და აღვიქვამ – ეს თემურ ცხოვრებაში სიტყვებია. მან პროფესიონალური ხატვა მხოლოდ 23 წლის ასაკში დაიწყო, თუმცა, ბავშვობიდან იყო ხატვით გატაცებული. ბატონმა **შურა ბანძელაძემ** დიდი გარდატეხა მოახდინა მის ცხოვრებაში. ხატავდა არა იმიტომ, რომ გაეყიდა ან გამოფენები მოეწყო, არამედ იმიტომ რომ ეს მისი სულის მოთხოვნილება იყო. მისი სულის მოთხოვნილება იყო მეგობრებისთვის და ახლობლებისთვის ნამუშევრების ჩუქება. ბოლოს თავისი ოთახის კედლები მოხატა – ამას აღარავინ წაიღებს და ეს მაინც დაგრჩებათ”.

* * *

ვერ ვგუებოდა კლიშეებს, შტამპებს, ერთფეროვნებას.

მისი სულის კაცი ვერც შევეგუებოდა...

ანგრევდა სტერეოტიპებს, პროტესტის გამოხატვაც თავისებური

of the daring paintings made in a relatively little known style. It was a new vision, a kind of “window to Europe”. It was there that Margaret Thatcher, the then British PM, the Iron Lady that the Georgian artists called “Aunt Maggie” marveled at his “Blue Sun”. She is said to have looked at it closely and remarked: “It’s much like a Scottish landscape”. She also said that Temur wanted to give it to her as a present but the KGB did not let him.

Giving away paintings was his hobby. In her publication entitled “It’s not for Money We Paint” dedicated to Temur Tskhovrebashvili, **Ms. Tako Tsikvadze**, the journalist says: “His generosity took people by surprise. Not infrequently, he would go home barefoot. If anyone liked his coat or a shirt he gave them away. Besides paints and canvases there were very few things in his home. He let people take away his paintings saturated with the warmth of his heart and love.”

He was most prolific in the early 90’s. First he was invited to go to Paris where his works were displayed next to the ones by Salvador Dali. In the same year, a French collector who arrived in Tbilisi to see his works bought nearly all of them. In 1991, he and Mr. **Tamaz Kakabadze** were invited to work in Israel. The works of both of them became a part of the permanent exhibition in Israel. Many others, most of them given away as presents are kept in private collections across the world.

At an expo held at “Pirosmani” club in Tbilisi, several artworks by Temur Tskhovrebashvili were bought by a foreign tourist. Afterwards, along with some Modiglianies etc. they were brought out at Sotby’s for a fairly high price. It was only later while he was in Paris that the artist learned about it by coming

ჰქონდა, როგორც მისი მეგობრები იტყვიან – “ბულდოგასებური” – მუშტით, მოფერებით, იუმორით, გაფიცებით, არტისტიზმით... თუნდაც ამგვარით – ერთხანს ცილინდრით, ხელჯობითა და “ავანტიურული” სიარულის მანერით არჩია, გამოეხატა პროტესტი. ეს მისი ბობოქარი სულის, დაუმორჩილებლობის ორიგინალურად გამოხატვა იყო.

და თუნდაც ასეთიც...

“ერთხელ მხატვრის სახლში ქართველი მხატვრების გამოფენა იყო, – **იხსენებს ნინო**, – ყველანი იქ ვიყავით. მასხოვს ახალგაზრდა ქალბატონი, რომელიც ყოველდღე მოდიოდა და დღეისთვის საკმაოდ ცნობილი და უნიჭიერესი მხატვრის (არ დავასახელებ

across the catalogue, which he brought back to Tbilisi.

Mrs. Nino Tomaradze, Temur’s wife remembers: “Once I told him that by giving away so many of his pictures he was going to leave our daughter without any. He just smiled and replied — you have got our Natia, my best painting”.

And that’s what happened: After his death Nino had to buy some of his paintings for a fairly high price. A friend of his gave one to his daughter as a birthday present and that’s it.

Ms. Marina Abuladze, the director (excerpt from a program dedicated to Temur Tskhovrebashvili): “Although he had always been keen on painting, it was only at the age of 23 that Temur Tskhovrebashvili became a professional. **Work with Mr. Shura Bandzeladze** was a breakthrough. He created pictures not for sale or display but because it was something like craving, craving for making gifts of them. Finally, he made murals on the walls of his apartment, so that the family could keep them.”

* * *

He hated clichés, routine, sameness.

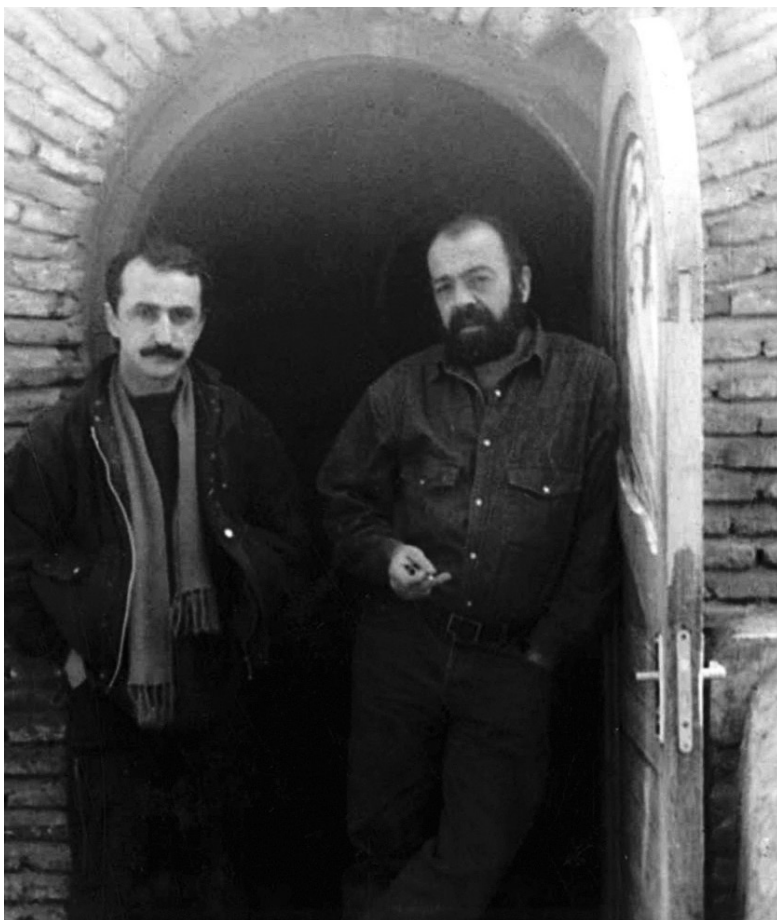
It was but natural for a person like him . . .

He destroyed stereotypes and protested in his peculiar, as his friends say “Bulldog” way: by a fist, kindness, humor, anger, artistic expression . . . For a while, his protest translated into walking around nonchalantly, wearing a top-hat and a walking stick in his hand. It was the way his tumultuous soul came up.

Nino relates: “Once a display of the Georgian artists’ works was arranged at the Artist’s House. We all attended it. I remember a young woman, who would come every day to stand

მის ვინაობას) ერთ-ერთ ნამუშევართან ჩერდებოდა და საათობით იდგა. სურათს ფასი იყო მიწერილი. ქალბატონს ეტყობოდა, ამდენი თანხა არ ჰქონდა, ავტორი კი ფასს არ უკლებდა. ამ სცენას რამდენჯერმე შევესწარი. სახლში დაბრუნებულმა თემურს მოვუყევი. რამდენიმე დღის შემდეგ შევედი საგამოფენო დარბაზში და ვხედავთ ის ქალბატონი ისევ იმ ტილოს შესცქერის. თემურს ვანიშნე. თემური ქალბატონს მიუახლოვდა. “ძალიან მომწონს ეს ნახატი, მაგრამ ვერ ვყიდულობ, ფასს არ უკლებსო” –

for hours in front of a picture by a well-known, an extremely talented artist today (I wouldn't like to identify him). There was a price tag on the picture. Apparently, the lady could not afford it but the artist wouldn't knock the price off. I told Temur about it. A few days later, we saw the lady looking at the picture as usual. I motioned to Temur. He came up to her. “I love his picture but he wouldn't cut the price”, – she said quietly. “If so, I'm giving it to you as a present”, – he said taking the picture down. Looking quite confused, the lady refused to take it but he nearly forced her to. Shortly, the artist came by. “I didn't cut the price but she's bought it anyway”, – he exclaimed, seeing an empty place where his work had been. There were many other painters in the hall. An uneasy silence followed. Turning to him, Temur said: “She hasn't. I gave it to her as a gift”. The artist hit the ceiling. “How long are we going to put up with it?! Not only do you make presents of your own but others' pictures too. You know our situation, we can hardly afford as little as paints or canvases.” Without a single word, Temur knocked him down by planting a fist in his face. Commotion followed but knowing that “Bulldog” was unstoppable, nobody stepped in. From then on, that artist never displayed his pictures along with Temur's. A few months before his death, Temur and I went out of the “Ajara” Hotel restaurant, where we had been at a birthday party. Temur was fuddled. Suddenly, I saw that artist coming up. I was afraid a fight would break out and tried to take Temur in another direction. However, the artist blocked our way and addressing Temur said: “You were right to hit me then. Do it once again”. Pushing him aside, Temur said: “We don't paint for money, do we?” That's

ჩაილაპარაკა ქალმა. “რახან ასე ძალიან მოგწონთ, მე გჩუქნითო” – უპასუხა თემომ, ჩამოხსნა ნახატი და გაუწოდა. ქალბატონი დაიბნა, არ იღებდა საჩუქარს. თემურმა თითქმის ძალით გაატანა ნახატი. ცოტა ხანში სურათის ავტორიც მოვიდა. კედელზე ცარიელი ადგილი რომ დაინახა, გახარებულმა იყვია: “ფასი არ დავუგელი და მაინც ხომ იყიდაო”. უამრავი მხატვარი შეესწრო ამ სცენას. უხერხული სიჩუმე ჩამოწვა, უცებ თემურმა უთხრა: “კი არ გაიყიდა, მე გავაჩუქეო”. ახლა სურათის პატრონმა იფეთქა – “როდემდე უნდა ვითმინოთ ყველამ, უკვე მერამდენე სურათს ხსნი გამოფენიდან და ჩუქნი ვისაც გინდა. ხომ იცი, ყველას გვიჭირს, არც საღებავის ფული გვაქვს და არც ტილოსიო”. თემურმა უსიტყვოდ გაუქანა მუშტი სახეში და ძირს დასცა. ატყდა საშინელი ხმაური, მაგრამ ჩხუბში ჩარევა ვერავინ გაბედა, რადგან “ბულდოგას” შეჩერებას მაინც ვერ შეძლებდნენ. ამ ინციდენტის შემდეგ ის მხატვარი თემოსთან ერთად გამოფენებში არ ღებულობდა მონაწილეობას. თემურის გარდაცვალებამდე რამდენიმე თვით ადრე მე და თემური სასტუმრო “აჭარიდან” გამოვედით, დაბადების დღეზე ვიყავით რესტორანში. თემური ნასვამი იყო, ამ დროს დავინახე, რომ ის მხატვარი გვიახლოვდებოდა. ვიფიქრე, ჩხუბი ატყდება-მეთქი და ვცადე თემურის სხვა მხარეს წაყვანა. ის წინ გადაგვიდგა და თემურს ეუბნება: “შენ მართალი იყავი, რომ დამარტყი, კიდევ ერთხელ დამარტყიო” და სახე მიუშვია. თემურმა ხელით გასწია – “ჩვენ ხომ ფულისთვის არ ვხატავთო”. და ასე დავშორდით”.

* * *

თემურ ცხოვრებაში იყო უზომოდ უყვარდა თავისი ქალაქი. ქალაქსაც უყვარდა თემური. უთბილისოდ სიცოცხლე ვერ წარმოედგინა. შესისხლხორცებული იყო ქალაქთან. მოსკოვში

მხატვრები: მალხაზ დათუკიშვილი, თეიმურაზ ტხოვრეაშვილი და ვაჟა ქურხული
Painters: Malkhaz Datukishvili, Teimuraz Tskhovrebashvili and Vazha Kurkhuli

how we parted”.

* * *

Temur Tskhovrebashvili was very fond of his city and it was a requited love. He wouldn't think of living away from Tbilisi. He went to work in Moscow but returned soon saying he was unable to stay there. Then everyone thought he would stay in Paris but he didn't saying he couldn't do without Tbilisi. Finally, when he was asked to work in Israel, many people believed he wasn't going to come back but he did . . . Tbilisi was also fond of “Bulldog”, its offspring.

Below, there is a poem entitled “Mood” that Gigi Sulakauri, a friend of Temur's dedicated to him. In the book, it is illustrated by Temur's untitled work.

წავიდა სამუშაოდ... დაბრუნდა – ვერ გავძელიო. ყველას ეგონა პარიზში დარჩებოდა და... დაბრუნდა – თბილისის გარეშე არ შემიძლიაო. ისრაელში მიიწვიეს და... ახლა იქ დარჩება, აღარ დაბრუნდებაო და... დაბრუნდა. თბილისსაც უყვარდა თავისი “ბულდოგა”, თავისი გამოზრდილი იყო და იმიტომ...

მისმა მეგობარმა გიგი სულაკაურმა ასეთი ლექსი უძღვნა თემურს, რომელსაც “განწყობილება” ჰქვია და წამძღვარებული აქვს – “ბულდოგას” უსათაურო ნახატი”.

“ამ მზის ჩარჩოში
ნერვიული, მოძრავი დღეა.
ვერ გაიგებ, წვიმს თუ
თოვლს ახვევს ქარი თუ
ცხოვრება იკაწრება
ფერადი და ბასრი ეკლებით –
ძალიან ცივა.
(ისე ხარ, თითქოს გარეთ გახვედი
და საკუთარი უბნის ნაცვლად
სულ სხვაგან მოხვდი,
სხვა ნაპირზე,
სადღაც უცხო ეკლესიასთან,
თავად არ ჩანხარ,
მაგრამ ხედავ
მხრებში თავჩარგულ,
სიცივისგან შეწუხებულ, შეწუხებულ
მამასა და შვილს
და ვერ მიმხედარხარ,
ეკლესიასთან მიდიან თუ

A nervous, restless day
framed with sunlight.
You don't know if
it's rain or snow blown by gusts of wind
or maybe life scratches you with its colorful, sharp thorns.
It's bitter cold.
(You feel as if you've found yourself in an unfamiliar
neighborhood
on the other shore,
at a strange church.
You can't be seen
but see the shivering
father and his child,
with their necks drawn into the collars,

ტადრიდან შინ ბრუნდებიან.)

* * *

ნუგზარ ცხოვრებაშვილი, იგივე “ბუძა”, თემურ ცხოვრებაშვილის უმცროსი ძმა, თავადაც უნიჭიერესი და ცნობილი მხატვარი, ალი-კვალი უფროსი ძმისა, მასავით მშფოთვარე, დაუდეგარი, ღინჯი, მოსიყვარულე, ფეთქებადი, მისი უამრავი ტილოც კერძო კოლექციებშია... ათობით, შეიძლება მეტიც... მთელ სამეგობროში, უცხოეთში... სტილი ერთნაირი, მაგრამ ფერთა გამა უფრო მრავალფეროვანი, ხალისიანი, მხატვარი ძმებისათვის დამახასიათებელი იუმორითა და ცხოვრებისადმი თავისუფალი დამოკიდებულების სტილით ნაზავი.

“ეს სამი ნახატი დამრჩა “ბულდოგას” დანატოვარი. შეხედე, რა ხულიგანია – იცინის “ბუძა”, – ამ ავტობორტრეტზე გეუბნები, ისრაელში აქვს დახატული, რაბინის სამოსელში. ეს ერთი გრაფიკაა, ესეც აბსტრაქცია. დანარჩენი გაჩუქებული აქვს. მე კი არა საკუთარ ოჯახსაც არა აქვს მისი ნამუშევრები. ჩემი რძალი ახლა ყიდულობს “ბულდოგას” ნახატებს. ხან ვისთან წააწყდება და ხან ვისთან”.

ჩაფიქრდება, თვალი აუცრემლიანდება და ხელს ჩაიქნევს – “ფრთამოტეხილი დამტოვა, ტყუპებივით ვიზრდებოდით, ცოტას მათამამებდა, ფიცხი იყო, მაგრამ საოცრად თბილი... ჩემი ყველაზე დიდი ნამუშევარი, ჩემი ნათიააო იტყოდა. ოცი წლისა დაგვეღუპა ნათია... ავტოკატასტროფაში... ერთად არიან მამა-შვილი დაკრძალული... თუ ბედნიერება ჰქვია, ეგაა ბედნიერება, შვილის სიკვდილი არ ანახა ღმერთმა, თოთხმეტი წლის გარდაცვლილი იყო, ნათია, რომ დავკარგეთ... ოცი წლის გოგო”...

and you can't say whether they are going
or coming from the church.)

* * *

Nugzar Tskhovrebashvili, alias “Budza” is Temur's younger brother, also a talented, well-known artist, who is much like him: the same unbridled temperament, restlessness, composure, good nature, quick temper, dozens of whose works are kept in private collections of friends and foreigners, too . . . The same style but Budza's colors are more varied, vivid impregnated with the humor and a sort of easygoing approach to life characteristic

* * *

ოთხმოცდაათიანი წლები, ჩაბნელებული, აფორიაქებული, განუკითხაობამოსილი თბილისი, სიყვარულისა და ერთგულების მექა შიშის, სიმუხთლის, სიცივისა და შიმშილის ქალაქად ქცეულა.

პაწაწინა, კედლებმობატულ ოთახში, რომელსაც სანათლის ალი ანათებს, მოლბერტთან დგას მხატვარი. ციცქნა, თვალეხბატულა გოგონაკი, სულ ერთიციდა, სინათლის ალზე მოცეკვავე ფარვანების ცქერიტაა გართული, შიგადაშიგ მხატვარ მამას გახედავს.

– მამი, რატომ ცეკვავენ პეპლები სინათლის ალზე, არ ეშინიათ?

– არა მამი, სინათლე უყვართ...

– მერე, რომ დაიწვნენ?

– ვისაც სინათლე უყვარს, უნდა დაიწვას კიდევ შვილო...

ამას გვიან გაიგებს მხატვრის ყველაზე დიდი შედევი, ყველაზე ლამაზი, არააბსტრაქტული ნამუშევარი, მისი ქალიშვილი. გაიგებს დიდი მხატვრის სიკვდილის შემდეგ, ცხოვრება გააგებინებს. გააგებინებს რომ თავისუფალი შემოქმედი უნდა დაიწვას იმ ყველაზე თამამი ფარვანასავით, რომელიც ყველაზე ახლოს მიდის სინათლის ალთან – სინათლეზე, სითბოსა და თავისუფლებაზე უსაზღვროდ შეყვარებული.

ასეთი იყო ერთი თბილისელი ბიჭი, ფარვანა, მეტსახელად “ბულდოგა”.

მხატვრები: (მარცხნიდან) ლევან ჟოდოშვილი, ყარამან კუთათელაძე, „ბულდოგა“
Artists from left, Levan Chogoshvili, Karaman Kutateladze, “Bulldoga”

to both brothers.

“These are “Bulldog’s” three works he left me. Look at him dressed up in Rabbi’s garments in the self-portrait made in Israel. The others are a graphics and an abstract painting. He gave away all the others. Even his family didn’t have any of his works. My sister-in-law buys them now as she comes across them,” – “Budza” laughs.

“I feel so lonely, we were raised like twins”, – he adds with

tears in his eyes. “Although quick tempered, he was loving and spoiled me a bit. My greatest work is Natia, – he would say. Natia was killed in a car crash at 20 . . . Her grave is next to his . . . He is lucky to have died 14 years earlier . . .”

The 90’s . . . The time of darkness, turmoil, violence. Tbilisi that had been a kind of Mecca of love and devotion turned into a place where treachery, fear and hunger reigned.

In a tiny, candle lit room, with the walls covered with paintings, an artist is standing in front of his easel. A small bright-eyed girl watching the night-flies dancing around the candle flame throws an occasional glance at her dad.

- Daddy, why are they dancing around the candle flame, aren’t they sacred?
- No, they love light . . .
- But they may burn?
- The one , who loves light must burn . . .

Only later did his daughter, the artist’s greatest masterpiece made in quite a realistic style realize what he meant. It was after his death that she understood that an artist has to burn like a night-fly, which driven by love, need of warmth and yearning for freedom comes too close to the flame.

That’s what the guy nicknamed “Bulldog” was like.

თემურის შვილები:

ნათია ცხოვრებაშვილი, ფიქრია ცხოვრებაშვილი.

შვილიშვილი: ირაკლი დვალი

ძმიშვილები:

შორენა ცხოვრებაშვილი და ირაკლი ცხოვრებაშვილი

Temuri’s Children:

Natia Tskhovrebashvili and Pikria tskhovrebashvili.

Grandchild: Irakli Dvali

Nephews:

Shorena Tskhovrebashvili and Irakli Tskhovrebashvili

ქართველ მხატვართა გამოფენა მოსკოვში არბატზე „მზიური“ 1989 წ.
Exhibition of Georgian artists in Moscow Arbat “mziuri” 1989

ქართველ მხატვრებთან სტუმრად თემურის ამერიკელი მეგობარი დარრელ სლაიდერი
Georgian artists with guests Temur's American friend Darrell Slider

ქართველი მხატვრები პარიზში 1990 წ.
Georgian artists in Paris 1990

ქართველი მხატვრები: თეიმურაზ ცხოვრებაშვილი და თამაზ კაკაბაძე ისრაელში 1991 წ.

Georgian artists: Teimura tskhovrebashvili and Tamaz kakabadze in Israel 1991

მეუღლის თვალით დანახული უცნაური მხატვრის ბოჰემური ცხოვრება

თემური ბათუმში გავიცანი. ეს იყო 1987 წელი... სექტემბერი. რეჟისორი ერეკლე ბადურაშვილი „ავტოგრაფს“ იღებდა. ბათუმში საკმაოდ დიდი ჯგუფი იყო ჩამოსული, მათ შორის თემურიც. მასსოვს პირველივე შეხვედრისას როგორ ვიჩხუბეთ. სასტუმრო „ინტურისტში“ მეგობარ გოგონასთან ერთად შევდივარ. ამ დროს იქიდან გამოსულ ნაქეთვარ მამაკაცთა ჯგუფს შევეჩხუბეთ. ერთ-ერთი მათგანი წინ გადაგვიდგა — „ლამაზებო, სად მიდიხართ, ჩვენ ხომ არ შემოგვიერთდებითო“. ეტყობა რუსები ვეგონეთ და რუსულად მოგვმართა. გაბრაზებულმა ხელი ვკარი და ქართულად, მეც კი გამიკვირდა, საკმაოდ უხამსი, სიტყვებით მოვიცილე. ყველა გაოცდა. მამაკაცების ჯგუფს თემური გამოეყო და უკან გამოგვეყვანა. ჩვენ ნაბიჯს ავუჩქარეთ და სასტუმროს რესტორანში შევედით. ცოტა ხანში ისიც ჩვენს მაგიდასთან აღმოჩნდა. სკამზე ჩამოჯდა და ცქერა დამიწყო. სიჩუმე ჩამოვარდა (მოგვიანებით გამომიტყდა, იმ წუთში რაღაც ხმამ ჩამძახა, ეს გოგო შენი ცოლი გახდებაო). საკმაოდ უხეშად მივმართე — თუ ქალებს ეძებ, ირგვლივ გაიხედ-გამოიხედ, სავსეა რუსი დამსვენებლებით-მეთქი.

წამოდგა და ჩუმად ჩაილაპარაკა — რეი ჩარლზის ბოლო კონცერტის ჩანაწერები მაქვს, ჩემთან, ნომერში ხომ არ მოგვესმინა, ასე მსურს ქართველ გოგონებს პატივი ვცეო.

საშინლად გავბრაზდი. გავლანძღე.

მიყურა, მითმინა, შემდეგ მოულოდნელად „კლიფსები“ ჩამომგლიჯა, დაბლა დაყარა და მომამძახა — ზრდილობა და გარეგნობა შენ არ გაქვს და გემოვნებაც არ გქონიაო. რას ჰგავს ეს საყურეები, არ გიხდებაო — თქვა და დაგვტოვა.

RAGING LIFE OF A STRANGE PAINTER SEEN THROUGH HIS SPOUSE'S EYES

I got acquainted with Temuri in Batumi. It was September, 1987... Film director Erekle Badurashvili was making his film “Autograph” there. A rather big group was visiting Batumi and Temuri was among them. I remember how we have argued during our first meeting. I was entering Intourist hotel together with my friend. We ran into group of men who were coming out of hotel. One of them stopped and asked us — “Beauties, where are going to? Don’t you want to join us?” Perhaps he thought that we were Russians and applied to us in Russian. I got angry and pushed him away with rather rude words in Georgian. Everyone got surprised. Temuri left the group of men and followed us. We entered the hotel restaurant. Very soon he came to our table. He set on the chair and started looking at me. There was a silence at the table (later he told me that some voice told him at that moment that this girl would become his wife). I told him rather rudely — “If you are looking for women, look around, this place is full of Russian visitors”.

He got up and said in a low voice — I have records of Ray Charles the most recent concert, wouldn’t you like to listen to it in my suite? I want to do a favor to Georgian girls.

I got really angry. I scolded him.

He looked at me in patience. Then, suddenly he pulled down my „clip-on“ earrings, dropped them down and said — you have no politeness and appearance and it seems that you have no taste too. These earrings are terrible, they don’t suit you — and he left us.

I was afraid of meeting him again and left Batumi the next day. It appeared that he had left for Russia. When he arrived to Tbilisi he had been looking for me for two months. He had found out name of the street where I lived but he didn’t know which house I lived in. He had a megaphone and was shouting my name at each house in that street. Finally, he found me.

He had to face much opposition from my family and it was not surprising — he was 40, divorced, he lived a bohemian life, he loved

შეშინებულმა, კიდევ სადმე არ გადამეყაროს-მეთქი, მეორე დღესვე დავტოვე ბათუმი. თვითონ რუსეთში წასულა. თბილისში ჩამოსული ორი თვე მეძებდა. გაუგია, სადაც ვცხოვრობდი — ქუჩა იცოდა, სახლი არა და საიდანაც ნაშოვნი მეგაფონით ყველა სახლთან ჩემს სახელს იძახდა. ბოლოს მაინც მომიძებნა.

ჩემი ოჯახის მხრიდან დიდ წინააღმდეგობას შეხვდა და არცაა გასაკვირი — იგი 40 წლის, ცოლ-შვილს გაცილებული, ბოჰემური ცხოვრების მოყვარული, თბილისელი ჩხუბისთავი კაცი იყო, თავისუფალი და დედაჩემის თქმით — შეშლილი და არანორმალური, მე კი 24 წლის გოგო, თითქმის მისი ქალიშვილის, ფიქრის თანატოლი.

მიუხედავად ამდენი წინააღმდეგობისა, ჩვენ მაინც დავქორწინდით და დაიწყო ჩემი და თემურის ცხოვრების სრულიად სხვა ეტაპი...

...ცარიელსახლი, სადაც ძველ ტახტს ფეხების ნაცვლად აგურები აქვს შეწყობილი, უამრავი წიგნი, სამი უზარმაზარი მოლბერტი, ტილოგადაჭიმული ჩარჩოები, საღებავები, კედელზე გაკრული ათასგვარი წერილები, რომლებსაც მეგობრები უტოვებდნენ, უფარდებო ფანჯრები, შავ მავთულზე ჩამოკონწიალებული ნათურა, მთელ ოთახში მიყრილ-მოყრილი ცარიელი ბოთლები და ყველაფერ ამ „სიკეთესთან“ ერთად უსაკეტო კარი. ჩემს გაცეხას საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც ვნახე, აბაზანასაც არ ჰქონდა საკეტი. მისი ფილოსოფია — ადამიანი სრულიად შიშველი და თავისუფალი დაიბადა, რად უნდა სახლს საკეტი და თუ სახლს არ უნდა საკეტი, მით უმეტეს აბაზანისთვის სრულიად ზედმეტიყო.

ვერ იტანდა ფუფუნებას და სიმდიდრეს, ერთი „მალენკოვის“ ჭიქით სვავდა ჩაის, ღვინოს, არაყს. უცნაური ხალხით იყო სახლი სავსე — ნაცნობები, უცნობები, სრულიად ახალი გაცნობილი ხალხი,

freedom and as my mother used to say — he was mad and crazy. I was 24. Almost peer of his daughter Pikria.

Despite of much opposition we got married and a quite different stage of our life has started ... ..

..... Empty house where old sofa had bricks underneath instead of legs, a lot of books, three huge easels, canvases stretched on frames, paints, different types of letters that were stuck on the wall, which were left by friends, windows without curtains, bulb hanging on a black wire, empty bottles around the room and a door without a lock. I was surprised when I saw that a bathroom also had no lock. His philosophy – human beings are born nude and free, why are locks needed for houses?? If they are useless for a house, they are especially useless for a bathroom.

He hated wealth and luxury. He used one “Malenkov” glass for drinking tea, wine, vodka. House was full of strange people – acquaintances, strangers, newly acquainted people, some were painting, others — drinking, some were sleeping, somebody used to take paintings, canvas and paints. There was one case, when I came home and asked a stranger where Temuri was and the stranger asked me: “Who is Temuri?” I lived in such chaos for 8 years. One they, I could not resist any more and returned to the house of my parents. He called me in the evening and told me — “Honey, are guests still at home? I am tired. Let’s go somewhere, I want to be alone”.

The next day we went to Racha, to my village — Kheiti.

The second stage of our life has started here. We rode horses, Temuri painted whole day, we talked and enjoyed our life. I asked him to give up drinking. He promised to give up drinking and even set a date — he said that he would not take a drop of alcohol until that date. “I don’t like drinking, I just like feasts” — he said. After that he hadn’t drunk. These were the most beautiful and happiest days in our life.

When we came back to Tbilisi, we decided to buy a house near Tbilisi and live with a village life — to have hens, horses, dogs... We selected a house near Lisi village, agreed about the price with the owner and...

The next day he called his friends and arranged a party. He gave

ზოგი ხატავდა, ზოგი სვავდა, ზოგსაც ეძინა, ვიღაცას ნახატი მიჰქონდა, ვიღაცას საღებავი და ტილო. იყო ასეთი შემთხვევაც, სახლში დაბრუნებულს უცხოთვისი მიკითხია — თემური სად არის-მეთქი და თემური ვინ არისო. ასეთ ქაოსში ვიცხოვრეთ მ წელი და ერთ დღეს მოთმინების ფიალა ავსებული მშობლებთან დავბრუნდი. სალამოს მირეკავს — ბაჭია, ისევ სახლში არიან სტუმრებიო? — შემდეგ დაამატა — დავიღალე, წავიდეთ სადმე, მარტო მინდა ყოფნაო.

მეორე დღესვე რაჭაში. ჩემ სოფელში, ხეითში წავედით.

აქ ჩვენი ცხოვრების მეორე ეტაპი დაიწყო. ვსეირნობდით ცხენებით, თემური მთელი დღე ხატავდა, ვსაუბრობდით, ცხოვრებით ვტკებოდით. ვთხოვე, იქნებ სასმელს დაანებოთავი-მეთქი. დამპირდა და დროც დათქვა — ამ დღემდე წვეთს არ დავლევო, მე სმა კი არა ქეიფი მიყვარსო. იმ დღიდან წვეთი არ დაულევია. ეს იყო ჩვენს ცხოვრებაში ყველაზე ლამაზი და ბედნიერი დღეები.

თბილისში დაბრუნებულმა გადავწყვიტეთ ქალაქთან ახლოს სახლი გვეყიდა, გვეოლოდა ქათმები, ცხენები, ძაღლები, გადავბარგებულებიყავით სოფლის იდილიაში. სოფელ ლისსთან სახლიც შევარჩიეთ, ფასზეც მოვრიგდით და...

მეორე დღეს მეგობრებს დაურეკა, სუფრა გაშალა, ეზო-კარის შესაძენი ფული დაურიგა ზოგს საღებავებისთვის, ზოგს ტილოსთვის და ასე დარჩა ოცნებად ჩვენი სოფლის იდილია. წესი ჰქონდა ასეთი, ყველაფერს გასცემდა თუ ვინმეს სჭირდებოდა. ერთ დღესაც ნასვამი დამხვდა. ვუთხარი, რა მოგივიდა-მეთქი და კალენდარზე მიმითითა — დათქმული ვადა გავიდაო. რაჭაში დადებული პირობა გამახსენა... და კვლავ დაიწყო მისი ბოჰემური ცხოვრება.

რატა - Racha

* * *

1990 წელს ქალიშვილი შეგვეძინა, ნათია. მართლაც გაჭირვება იყო ქვეყანაში, უშუქობა, სიცივე, არეულობა. მშობლებმა პატარასთვის საწოლი მიიყიდეს, ლამაზი, მაქმანებით გაწყობილი. ჩვენს პატარა ანგელოზს მართლაც მეფური საწოლი ჰქოდა ჩვენი ბინის ფონზე. ერთ დღესაც საქმეზე წასულმა ბავშვი თემურის დავეუტოვე. შინ დაბრუნებულს მამა-შვილი ჩვენს ტახტზე მიძინებული დამხვდა. ნათიას საწოლი მოვიკითხე. „ვიღაც დევნილი ბიჭი იყო მოსული, შვილი შეძენია და ფული სჭირდებოდა. საწოლი ვაჩუქე, უნდა გენახა, რა ბედნიერი იყო...“

ფულს არაფრად აგდებდა, თუ ჰქონდა მეგობრებს, უცნობებს ურიგებდა, გაჭირვებულებს ეხმარებოდა, ბევრჯერ გამვლელებისთვისაც უჩუქებია. ერთხელ ვუსაყვედურე გაჭირვებით გაგვაქვს თავი და შენ რას აკეთებ-მეთქი. წავიდა, ნაწყენი სახით გავიდა სახლიდან. რამდენიმე საათში კარზე აკაკუნებენ. გავაღე და კართან დახეული კუბიურები ყრია, თვითონ კი იცინის.

კიდევ ერთხელ წავედი სახლიდან ბავშვთან ერთად, მაგრამ... მაინც დავბრუნდი, ოღონდ მშობლებმა ნათია არ გამომატანეს, ბავშვს ორ გიუს ვერ ჩავუვდებთ ხელშიო. საოცარი ადამიანი იყო და საოცარი სიყვარულიც გვქონდა, შეიძლება ბევრმა ვერ გაგვიგოს, მაგრამ ეს სრულიად განსხვავებული იყო. ერთხელ შუა ღამით სახლში ორი ახალგაზრდა წყვილი მომიყვანა — ქუჩაში სიცივისგან მობუზღულები იყვნენ, იქნებ შიათ ან სწყურიათო. ორივე დააპურა. ის კი არა ჩემი სამკაულებიც აჩუქა — შეყვარებულებს ამის ფულიც არ ექნებათო. გაბრაზებისგან ხმას ვერ ვიღებდი, ის კი კმაყოფილი და ბედნიერი სახით შესცქეროდა.

the money which we had collected for buying of a house to his friends — for paints, for canvas and our dream about village peaceful life has never come true. He used to give everything to other people, if they needed it. One day, when I came home I saw that he was drunk. “What happened?” — I asked. He indicated to a calendar — “the agreed day has already passed” — he answered... and his bohemian life has started again.

* * *

Our daughter Natia was born in 1990. It was a hard period in our country — no electricity, it was cold and there was a disorder in the country. My parents bought a very nice bed for my baby — small, nice and decorated with lace. Compared to our flat our little angel had a queen’s bed. One day I left the baby with Temuri. When I got back daughter and father were sleeping on a sofa. I asked about Natia’s bed. “There was a some refugee guy here, he had a baby and needed money. I gave him the bed. He was very happy ... ..”

He never cared about money. If he had money, he used to help strangers and the poor. He has given many to passer-bys. Once I told him — “we hardly manage to make both end meet and what are you doing”. He left home with annoyed face. After several hours there was a knocking on the door. I opened the door and there were torn bank-notes at the door and he was laughing.

I left home once more together with a child but I came back again ... but parents did not allow me to take Natia, they said that they couldn’t trust the child to two mad persons. He was a wonderful person and we had a wonderful love. Others may not understand us but it was quite different. Once at midnight he brought a couple to our home — he said that they were sitting in the cold weather outside and could be hungry or thirsty. He gave them food and even my jewelry — he said that loving couple would not have money for it. I could not even say a word because of anger but he was looking at them with satisfied and happy face.

* * *

საოცრად უყვარდა ყვავილები. სასტუმრო „აჭარის“ წინ, მოედანზე ლამაზი სკვერი იყო. ყოველ საღამოს ჩადიოდა, კრეფდა, სახლში დაბრუნებული ბოთლებში აწყობდა და მთელ ოთახს რთავდა. რამდენჯერმე გააფრთხილეს, დიდი პატივისცემის მიუხედავად იძულებული ვიქნებით, დაგიჭიროთო. მილიციელებიც კი დააყენეს ყვავილნართან, არ დაკრიფოსო. ის მილიციელები სახლში მოიპატიჟა, აქეიფა, შემთვრალმა პერანგი შემოახია, შემდეგ თავისი ჩააცვა და ღიმილით შემომხედა — შეხედე, როგორ უხდებაო. გასვლისას კი დაარიგა, უკეთესი სამსახური იშოვეთ, ყვავილებს რომ დარაჯობთო. დააპატიმრეს. მილიციაში მივედი და საკანში ყვავილების თაიგულით დამხვდა. ბოლოს კი ყვავილნარიც მოშალეს. სამაგიეროდ ჩვენს სადარბაზოსთან ყიდნენ ათასგვარ ყვავილებს. როცა ფული ჰქონდა უზარმაზარი თაიგულებით ამოდიოდა სახლში, ქუჩაში გამვლელ მანდილოსნებსაც ჩუქნიდა.

მისი გარდაცვალების შემდეგ ჩვენი პატარა ნათია ექვსი წლისა პირველად წავიყვანე სკოლაში. ქუჩაში გასულებს უცნობი ქალბატონი წამოგვეწია, ნათიას ყვავილების თაიგული აჩუქა — შენ ხომ იმ კეთილი მხატვრის შვილი ხარო. გაცემულმა პატარამ ამომხედა — დედა, მამიკომ ყვავილები გამომიგზავნაო.

ჩემთვისაც ბევრჯერ უჩუქებიათ ყვავილები უცნობ ქალბატონებს — თქვენ ხომ თემურის მეუღლე ხართო. იმქვეყნიდანაც გვიგზავნიდა მისთვის საყვარელ ორ ადამიანს ყვავილებს. მე ასე მჯერა.

* * *

თითქოს ამოუწურავი ენერგია ჰქონდა. შეეძლო, რამდენიმე ღამე გაეთია და ფუნჯი ხელიდან არ გაეგდო, შეეძლო, გამუდმებით ეხატა. ხატვა მისი სტიქია იყო. ხატვა, მუსიკა და

* * *

He loved flowers very much. There was a nice square in front of Adjara hotel. He used to pick flowers there. He used to put these flowers in the bottles and decorate the whole room. He was warned several times and they told him that they would have to arrest him. They even put police officers at the flower garden. He invited police officers to our home, drank with them. Then he tore one of the police officer's shirt and gave him his shirt and looked at me with smile — “Look, how it fits him” — he said. When the police officers were leaving, he warned them — “Try to find a better job than guarding of flowers”. Once he was arrested. When I came to the police department, he was in a cell with bunch of flowers. Then flower garden was destroyed. Instead, different kinds of flowers were sold at the entrance of our house. When he had money, he used to buy a big bunch of flowers. Sometimes he used to give flowers to ladies who were walking in the street.

After his death when our Natia became six years old, I took her to school for the first time. When we went out in the street, an unknown lady approached us and she gave a bunch of flowers to Natia and asked her — “you are a daughter of that kind painter, aren't you?” Surprised Natia looked at me and told me — “Mom, dad has sent flowers to me”.

I have received flower bunches from unknown ladies many times, they used to ask me — “You are Temuri's wife, aren't you?” He used to send flowers to us even after his death. I believe in it.

* * *

It seemed that he had an unlimited energy. He could work for several nights and paint without interruption. Painting was his life. Painting, music and books. He had a lot of forbidden literature and films at home. For this reason, we were often summoned to the state security department. They threatened him, prohibited, warned but he still continued to read the literature, making painting, anti-soviet drawings and watched films that weren't acceptable for authority of that period. Our house was opposite to Adjara hotel in Pekin Street.

წიგნი. უამრავი აკრძალული ლიტერატურა ჰქონდა სახლში, აკრძალული ფილმებიც. ამის გამო ხშირად გვიწევდა მაშინდელ უშიშროების სამსახურში დაბარებულებს მისვლა. ემუქრებოდნენ, უკრძალავდნენ, აფრთხილებდნენ, მაგრამ მაინც განაგრძობდა იმდროინდელი ხელისუფლებისთვის მიუღებელი ლიტერატურის კითხვას, ნახატების ხატვას, ანტისაბჭოთა „კოლაჟების“ გაკეთებას, ფილმების ყურებას. ჩვენი სახლი სასტუმრო „აჭარის“ მოპირდაპირედ პეკინის ქუჩაზე იდგა. ყოველი დემონსტრაციის დროს მოსახლეობას დროშებს ურიგებდნენ აივნებზე გამოსაფენად. დაივლიდა მეზობლებს, გამოართმევდა ამ დროშებს და პატარა, წითელ ეშმაკუნებს ჭრიდა, ნარჩენებს ფუნჯის საწმენდად იყენებდა, ნაწილს კოლაჟებისთვის. ეს იყო ალბათ პროტესტის თავისებური

During demonstrations they used to give flags to population, which they had to hang on their balconies. He used to go to neighbours, collect these flags and cut our red devils from them. He used the remaining parts of these flags for cleaning of brushes. It was his way of expression of protest.

When he was invited abroad, everybody was sure that a person who loved freedom so much would not return to soviet country. His friends who had high positions were summoned to the security services and they were made to sign guaranty letters that Temuri would not stay abroad. They used to give such guaranty and Temuri used to return. He has returned from Paris, from Israel because he loved his country and his city very much. He could not live without Tbilisi. I have seen how he used to kiss native land when he descended from a plane. Such person couldn't live abroad. Tbilisi loved Temuri too.

(მარცხნიდან) თემურის ძმა "ბუძა", მეგობარი დარრელ სლაიდერი, თემური და ნინო
From left Temuri's brother "Budza", friend Darrell Slider, Temuri and Nino

გამოხატვა.

როდესაც საზღვარგარეთ მიიწვიეს, ყველას ეგონა, რომ ასეთი თავისუფლების მოყვარე ადამიანი საბჭოეთში აღარ დაბრუნდებოდა. უშიშროებაში მის მეგობრებს იბარებდნენ, იმ მეგობრებს, რომლებიც მაღალ თანამდებობებზე მუშაობდნენ და ხელწერილებს აწერინებდნენ, თავდებად დაუდექით, რომ უცხოეთში არ დარჩესო. ისინიც წერდნენ. თემური კი ბრუნდებოდა. ასე დაბრუნდა პარიზიდან, ისრაელიდან. დაბრუნდებოდა, რადგან მას უზომოდ უყვარდა თავისი სამშობლო, თავისი თბილისი. არ შეეძლო უთბილისოდ. და მე ვხედავდი, როგორ კოცნიდა თვითმფრინავის ტრაპიდან ჩამოსული მშობლიურ მიწას. ასეთი კაცი უცხოეთში ვერ დარჩებოდა. თბილისსაც უყვარდა თემური.

* * *

We have been at the exhibition of friend painter at "Blue Gallery". They have drunk as they used to do it — directly in the hall. They drank too much. It was dark outside when we walked out in Rustaveli Avenue. When he was drunk, his movements were heavy like his character. I was tiny compared to him and found walking difficult. A told him that I was tired and asked him to go home.

"Why can't you understand dear that we are guests on the earth? We will have enough time to rest". But, he couldn't refuse and we went towards Kashveti Church to stop a taxi. Young people were walking in the street. They were conservatory students. Temuri was a wonderful musician. They used to say that he was a prodigy violinist but unfortunately, we had no violin at home. Perhaps he decided to make a surprise for me and play for me. He crossed the way of young people and stood before them. They got frightened when they saw a huge, drunk man with black beard who was asking to give him a violin. They looked embarrassed at him. There was no way out and I asked them to give him a violin. Temuri's face became calmer. He took a fiddle stick, leaned against the tree and started playing the violin. It was wonderful. A man who was angry and confused just a minute ago has sunk into wonderful world of Vivaldi. He was not in Rustaveli. He has moved to another wonderful world suddenly. People gathered around. They were listening fantastic music. Students were fascinated too. These were unforgettable minutes in my life. I was not looking at Temuri but at violin magician. Perhaps it was the last touch with that instrument, which has happened in my presence. This wonderful music is still in my memory.

* * *

It was 13th of September 1996.

Temuri had little Natia in his hands and was dancing together with her. "I feel very badly. I know I will leave you soon. I am fed up with living in this world. I want to go to god. I want to leave these heartless and evil people. Everybody has lost face of human beings. I want you all rest from me. I am afraid to get to hell and never meet you again.

მეგობარი მხატვრის გამოფენაზე ვიყავით „ცისფერ გალერეაში“. როგორც წესი ჰქონდათ, დალიეს, იქვე დარბაზში, დალიეს საკმაოდ ბევრი. შებინდებული იყო რუსთაველზე გამოვედით. ნასვამს მძიმე ხასიათთან ერთად მძიმე მოძრაობაც ჰქონდა. მასთან შედარებით ციცქნა გოგოს მიჭირდა სიარული. ვთხოვე დავილაღე, წავიდეთ-მეთქი.

„რით ვერ გაიგე, ბაჭია, ჩვენ ხომ სტუმრები ვართ ამ დედამიწაზე, დასვენებას მოვასწრებთ“, მაგრამ ხათრი ვერ გამიტება და ქაშვეთისკენ ტაქსის გასაჩერებლად წავედით. ახალგაზრდა ბავშვები მოდიოდნენ, კონსერვატორიის სტუდენტები, ვიოლინოებით. თემური შესანიშნავი მუსიკოსი იყო. მასზე ამბობდნენ, ვირტუოზი მევიოლინეაო, მაგრამ სამწუხაროდ, მის სახლში ვიოლინო არ დამხვედრია. ალბათ იფიქრა ჩემს მეუღლეს სიურპრიზს გავუკეთებ და ახლა მაინც მოვასმენინებ ჩემს ხელოვნებასო და ახალგაზრდებს წინ გადაუდგა. შეშინდნენ, დიდი ტანის, ამღვრეული გამოხედვის, მთვრალი, შავწვერგამშვებული კაცი ვიოლინოს ითხოვს. დაბნეულები შეჰყურებდნენ. სხვა გამოსავალი არ მქონდა და მეც ვთხოვე, იქნებ ვიოლინო ათხოვოთ-მეთქი. თემურს სახე დაუმშვიდდა, ხემი მოიმარჯვა, საყდრის წინ ჭადრის ხეს მიეყრდნო და დაიწყო. ეს იყო საოცრება, ერთი წუთის წინ არეული და გაავეებული კაცი ვივალდის სამყაროში გადაეშვა, დახუჭული თვალებით მთელი შთაგონებით უკრავდა. ის იქ, რუსთაველზე არ იყო, სხვა სამყაროში გადასახლდა უცებ. ჩვენს ირგვლივ ხალხი შეგროვდა, ყველა გაოცებული უსმენდა ღვთაებრივ მუსიკას, სტუდენტებიც გაოგნებულები იყვნენ. ეს დაუვიწყარი წუთები იყო ჩემს ცხოვრებაში. ამ დროს მე თემურს კი არა ვიოლინოს ჯადოქარს ვუყურებდი და ვუსმენდი. ეს იყო ალბათ

I joked and told him “Torture with you here on the earth wasn’t enough, so you want to meet with me in the heaven”. He smiled.

“Our Natia will be a very nice girl. I will not be alive but I want you to take her to dance lessons. I checked her ear for music and it’s no good. Perhaps she is like you. It is better if she likes music rather than teaching her music in vain and torturing her with music lessons. You are a strong person because you could withstand me so long. I have tortured you but I could not live in a different way. I ask you to mourn for 40 days after my death and then find a normal man but please, come to my grave frequently”.

...He died very soon. His bohemian and untamable soul has gone together with him. Our little beautiful girl hasn’t disappointed her dad and she passed exams at TV-Film Direction Faculty of Tbilisi State

უკანასკნელი შეხება იმ ინსტრუმენტთან, რომელიც ჩემი თანდასწრებით მოხდა. ის საოცარი მუსიკა ახლაც არ ამოდის ჩემი მახსოვრობიდან.

* * *

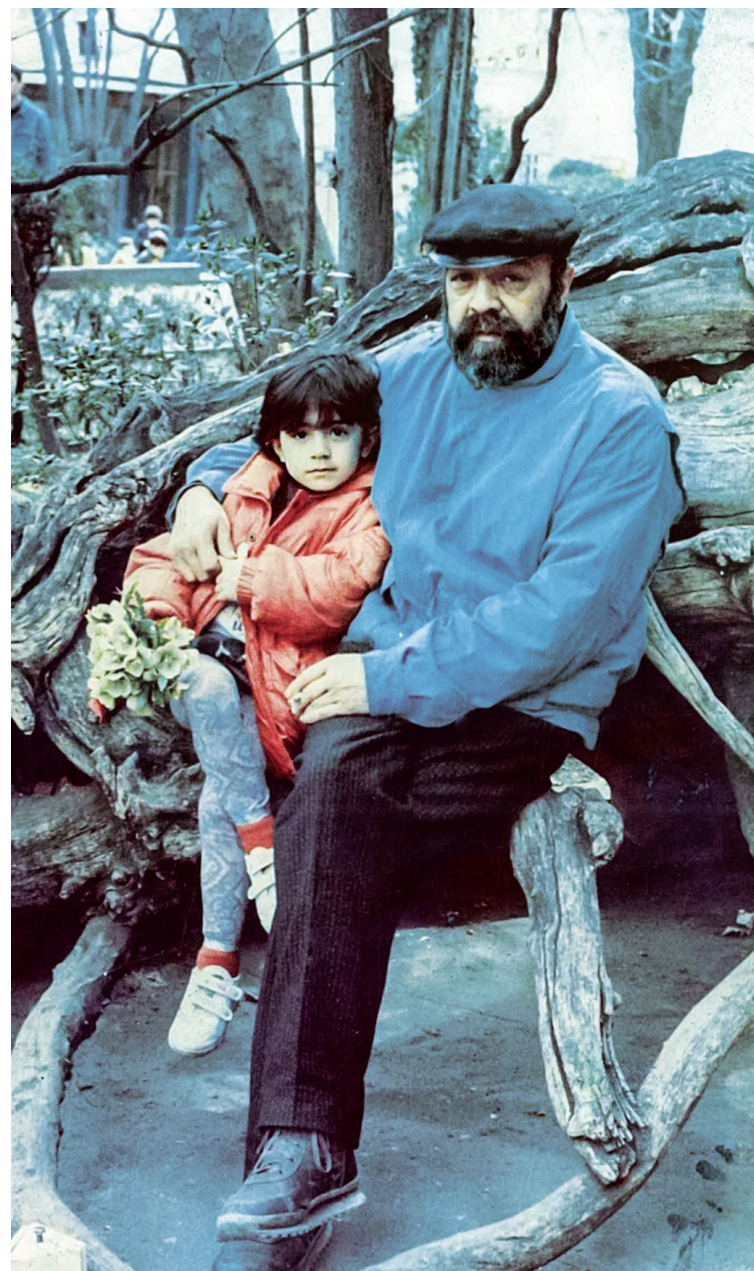
1996 წლის 13 სექტემბერი იყო.

თემურის ხელში პატარა ნათია აუტაცებია და ოთახის ცენტრში მასთან ერთად ცეკვავს. „ძალიან ცუდად ვარ, ვიცი მალე დაგტოვებთ. მომწყინდა ამ სამყაროში ცხოვრება, ღმერთთან მინდა, მინდა, გავეცალო ამ უგულო, ბოროტ ადამიანებს. ყველამ დაკარგა ადამიანის სახე. მინდა, ყველა დაგასვენოთ ჩემგან. მხოლოდ ერთი რამის მეშინია, ჯოჯოხეთში არ მოვხვდე, რომ მერე შენთან შეხვედრას ვერ ველირსო“.

გავეხუმრე — აქ აღარ მეყო შენგან ტანჯვა, იქაც რომ არ შეგხვდებოდა. სევდიანად გაიღიმა.

„ჩვენი ნათია, ალბათ ძალიან ლამაზი გოგონა იქნება. მართალია, მე ვერ მოვესწრები, მაგრამ მინდა ცეკვაზე ატარო. სმენა გავუსინჯე და დიდი ვერაფერი, ალბათ შენ დაგემსგავსა. სჯობს მუსიკა უყვარდეს, ვიდრე ტყუილად ატარო და დაიტანჯოს. შენ ძლიერი ადამიანი ხარ, ამდენ ხანს რომ გამიძელი. ძალიან გაგაწვალე, მაგრამ მე სხვაგვარი ცხოვრება არ შემეძლო. ერთსა გთხოვ, ორმოცი დღე მიგლოვე და მერე ვინმე ნორმალური ადამიანი იპოვე, ოღონდ... ჩემს საფლავზე ხშირად ამოდიო“.

...სულ მალე გარდაიცვალა. მასთან ერთად წავიდა მისი ბოჰემური, დაუმორჩილებელი, თავისუფლებისმოყვარე სული. ჩვენმა პატარა, თვალეხატულა გოგონამ იმედი არ გაუცრუა მამას, ტელე-კინო სარეჟისორობე ჩააბარა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, მამის სული გამოჰყვა — თბილი, ხელოვნებისმოყვარე და კეთილი. მას სურდა, ცნობილი რეჟისორი გამხდარიყო და თავისი სცენარის მიხედვით გადაეღო ფილმი კაცზე, რომელსაც ეს ქვეყანა ეპატარავებოდა, რომელიც თავისუფლებას ეტრფოდა და ყოველგვარ პროტესტს უცნაურად,

ნათიას და თემურის ბოლო ფოტო
Last Photo of Natia and Temuri

თავისებური სტილით გამოხატავდა. გადაეღო ფილმი კაცზე, რომელიც ექვსი წლის გოგონას მესხიერებაში დარჩა, ყველაზე ლამაზზე, თამამსა და გაბედულზე, კაცზე, რომელსაც თემურ ცხოვრებაშილი ერქვა, ანუ მამამისზე...

„მინდა გადავიღო ფილმი მამაზე და გადმოვცე ის, რომ თითოეული წამი უძვირფასესია, ის უფლისგან ბოძებული უდიდესი საჩუქარია და აუცილებლად უნდა დავტკბეთ და დავაფასოთ. ყოველ წამს უნდა აგრძნობინოთ საყვარელ ადამიანებს, რომ ძალიან გიყვართ, რადგან დრო მიქრის და შეიძლება ამის თმა ვეღარ მოასწროთ. დრო, დრო, დრო ეს ზუსტად ისაა რაც არავის არ გვაქვს, არადა გვგონია რომ ყველაფერი ჯერ კიდევ წინაა. იცხოვრეთ ამ წამით, აქ და ეხლა. ხვალინდელი დღე, ხომ გარანტირებული არავის არ გვაქვს და მართალია, ჩვენი უსაყვარლესი ადამიანები გვტოვებენ აქ და ხორცშესხმულს ჩვენ წინ ვერ ვხედავთ, მაგრამ ისინიო, ყოველთვის და ყველგან ჩვენთან არიან.“ (ნათია ცხოვრებაშილი)

ეს ოცნება მასთან ერთად 2010 წლის 16 იანვარს დაიფერფლა. საშინელ ავტოკატასტროფაში დაიღუპა ჩემი და ჩემი უცნაური მხატვრის ერთადერთი შვილი ნათია...

...მართალი იყო თემური, ახლა მე, ჩემი ორი უსაყვარლესი ადამიანის საფლავზე ყოველდღე ავდივარ...

University. She had her father's soul — warm, art-lover and kind. She wanted to become a famous film director and make a film according to her script about a man who found this world small, who loved freedom and expressed protest in his way — strangely. She wanted to make a film about a man that remained in a memory of six-years old girl, about a man who was courageous, whose name was Temur Tskhovrebashvili. She wanted to make a film about her father.

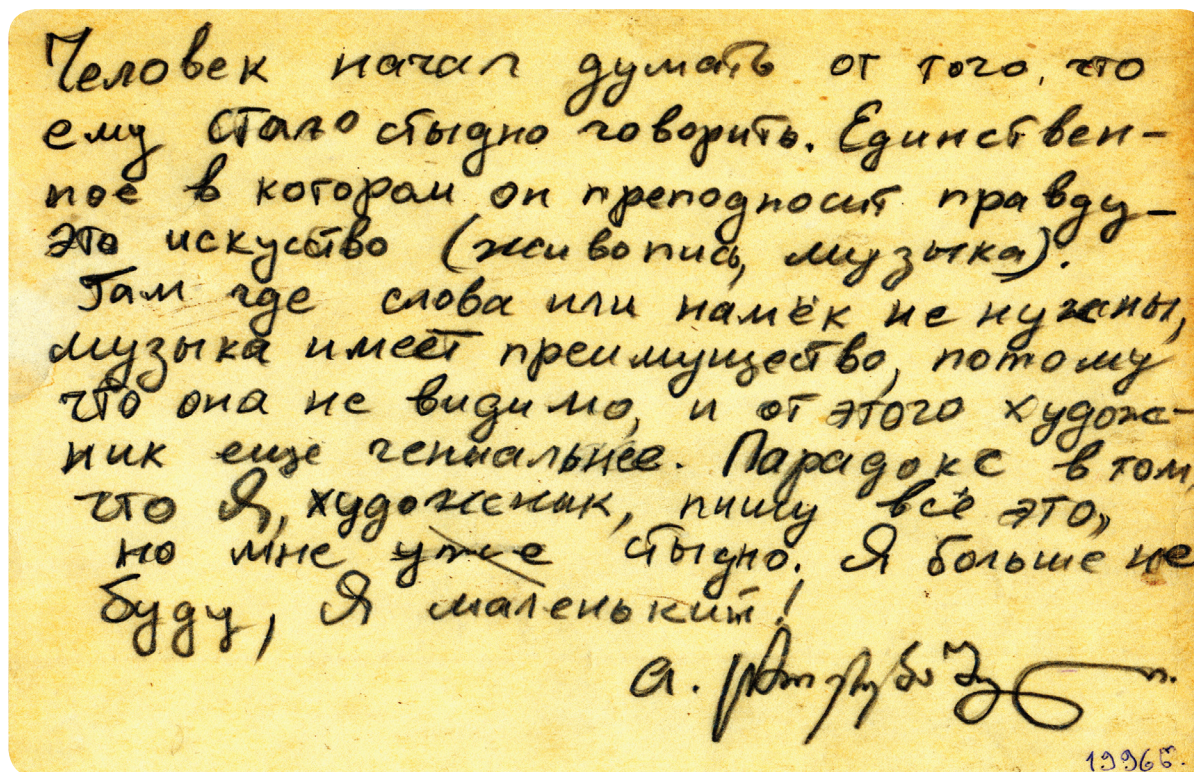
„I want to make film about my father and show that each second is precious. It is a huge gift of the God and we shall appreciate and enjoy it. You must always make people feel that you love them very much, because the time passes very rapidly and you may have no time to tell them about it. Time is something that we do not have, though we think that everything is ahead. Live with this second — now and here. Tomorrow isn't guaranteed. People, whom we love, leave us and we can't see them but they are with us always and everywhere” (Natia Tskhovrebashvili).

This dream died together with her on the 16th of January 2010. The only daughter of me and my strange painter died in a terrible car-accident.

... Temuri was right. Now I visit graves of my two mostly loved people every day...

თემურის ბოლო წერილი

ადამიანმა ფიქრი იმიტომ დაიწყო, რომ ლაპარაკი
შერცხვა. ერთადერთი რამე, რომლითაც იგი მართალს ამბობს
ესაა ხელოვნება. სადაც არაა საჭირო სიტყვები ან ქარაგმა.
მუსიკალური ხელოვნება იმიტია უპირატესი, რომ იგი უხილავია,
და ამიტომაა შემოქმედი, ხელოვანი უფრო მეტად გენიალური.
პარადოქსი იმაშია, რომ მე მხატვარი ვხატავ ყველაფერ ამას,
მაგრამ მრცხვენია. მე მეტს აღარ დავხატავ. მე პატარა ვარ.

თ. ტხოვრეაშვილი

1996 წ.

TEMURI'S LAST LETTER

Human began thinking because he was ashamed to talk.
The only thing, when he tells the truth is art (painting, music).
Where there is no need for words or allegory, music is primary
as it is invisible. And that is why an artist is more genius. The
paradox is that I, artist, paint all these things, but I am ashamed. I
draw no more, I'm little.

T. Tskhovrebashvili

1996

თემური და ლენინი

Temuri and Lenin

ჯვარი - 113X153, ტილო, ზეთი

Cross - 113X153, Canvas, Oil

ნინოს - ჩვენი ცხოვრება - 90X80, ტილო, ზეთი

To Nino – our life - 90X80, Canvas, Oil

თბილისი - 50X70, ტილო, ზეთი

Tbilisi - 50X70, Canvas, Oil

ინდუპური - 90X70, ტილო, ზეთი

Turkey - 90X70, Canvas, Oil

თბილისი - 26X17, აკვარელი, ქაღალდი

Tbilisi - 26X17, Aquarelle, Paper

სოფლის მოედანი - 49X38, ტილო, ზეთი

Village stadium - 49X38, Canvas, Oil

ბუძა - 28X17, კედელი

Budza - 28X17, Wall

*მეწიფე - 61X161, კოლაჟი
(კედელზე თემურის ქუდი და
მისურით)*

*Janitor - 61X161, collage on the wall
(hat and T-shirt of Temuri)*

თბილისი ზამთარში - 40X50, ტილო, ზეთი

Tbilisi in winter - 40X50, Canvas, Oil

თბილისი (თემურის ოთახის კედელზე) -
221X105, ზეთი

Tbilisi (On the wall in the room of Temuri) -
221X105, Oil

ვიოლინო - 57X76, ქაღალდი, აკვარელი

Violin - 57X76, Paper, Aquarelle

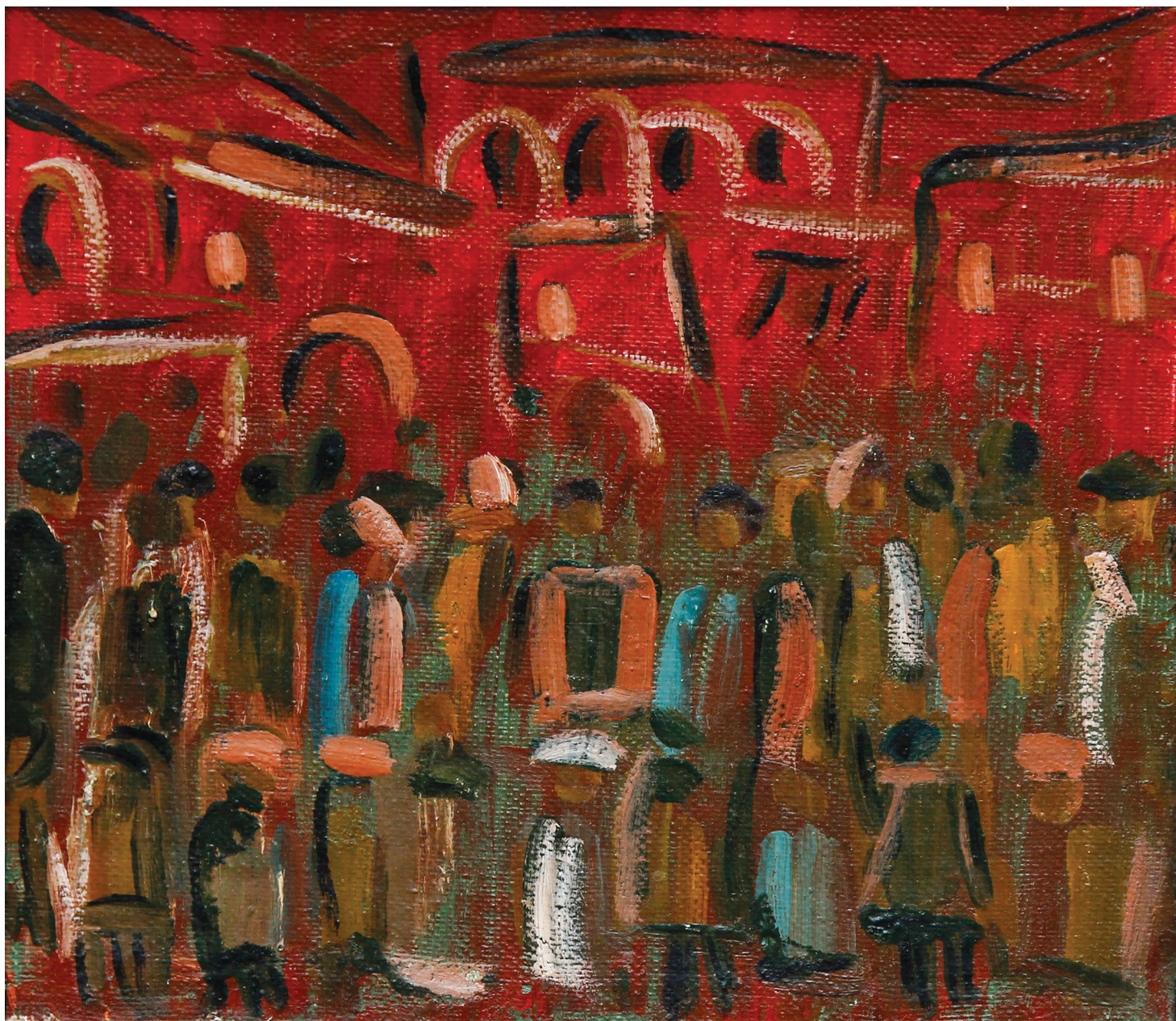

რაჭა, სოფელი ხეითი -
100X47, ქაღალდი, აკვარელი

Racha, Village Kheiti -
100X47, Paper, Aquarelle

შეხვედრა - 39X34, მუყაო, ზეთი

Meeting - 39X34, Cardboard, Oil

კრუხი - 108X77, ტილო, ზეთი

Hatcher - 108X77, Canvas, Oil

ძველი თბილისი - 52X42, ტილო, ზეთი

Old Tbilisi - 52X42, Canvas, Oil

აბსტრაქციზმი - 95X95, ტილო, ზეთი

Abstraction - 95X95, Canvas, Oil

იალქინიანი ნაპი ზღვაში -
31X23, კოლაჟი ძაფით და მინის ნატეხით
მუყაო, ზეთი

Sailing boat in the sea -
31X23, Collage thread and a piece of glass
Cardboard, Oil

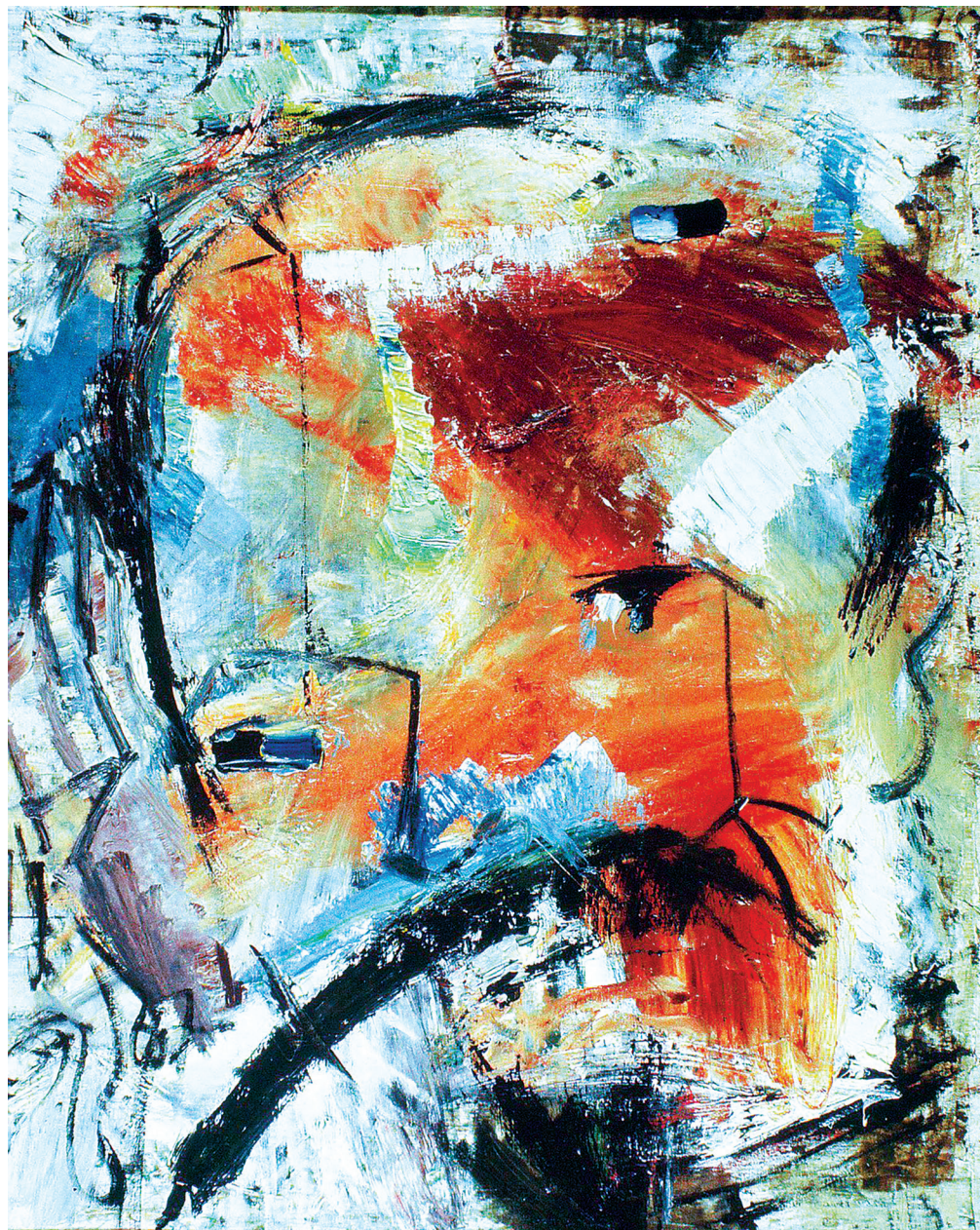

ქართული პარლამენტი - 118X88, ტილო, ზეთი

Georgian Parliament - 118X88, Canvas, Oil

ლავილი

Lenin

შავი ზღვა - 145X116, ტილო, ზეთი

Black Sea - 145X116, Canvas, Oil

ფიქრია - ტილო, ზეთი

Pikria - Canvas, Oil

ცისფერი მზე - ტილო, ზეთი

Blue Sun - Canvas, Oil

კომპოზიციუ - ტილო, ზეთი

Composition - Canvas, Oil

პიანინო - თილო, ზეთი

Piano - Canvas, Oil

თბილისი - ძილო, ზეთი

Tbilisi - Canvas, Oil

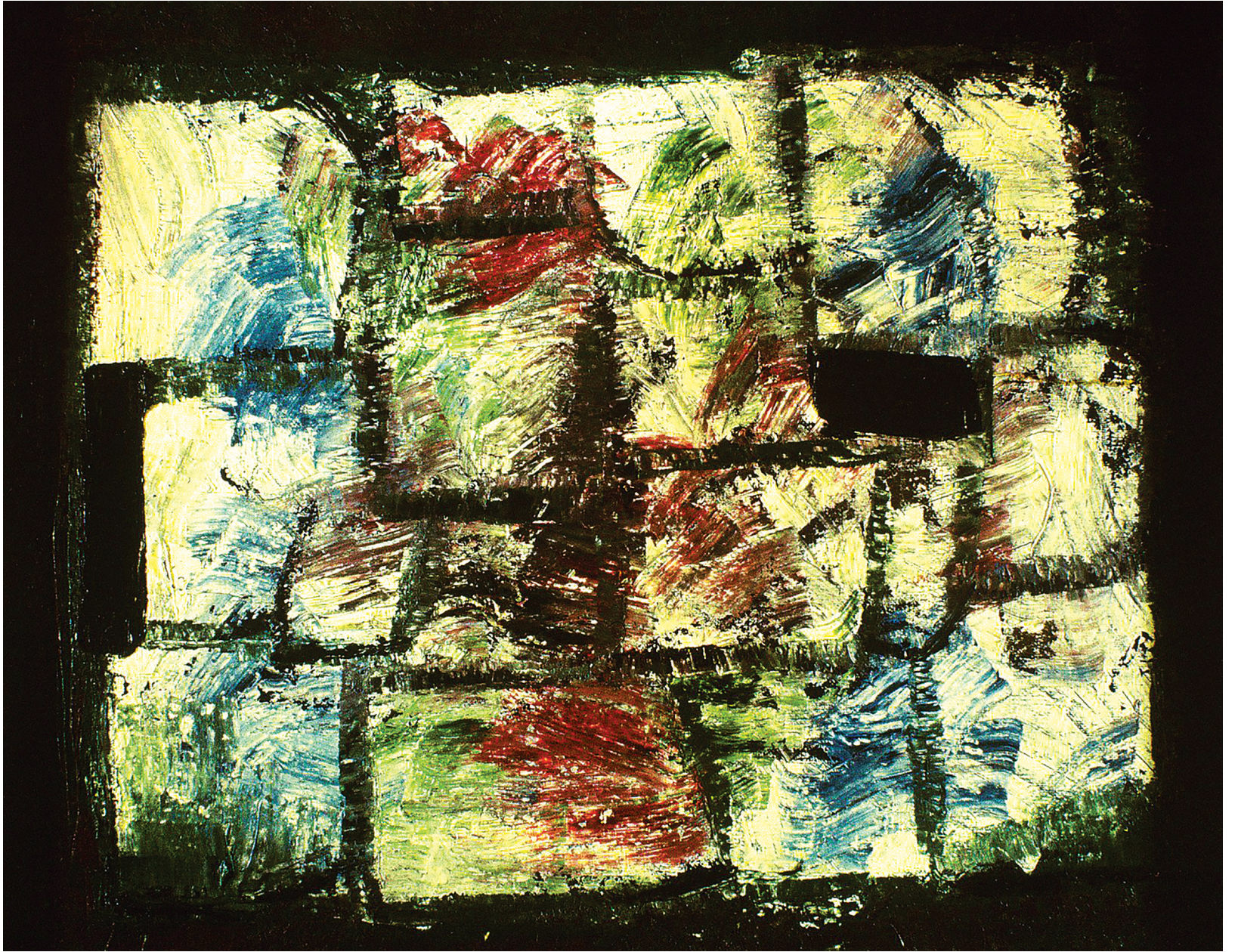

მამალი - თილო, ზეთი

Buck - Canvas, Oil

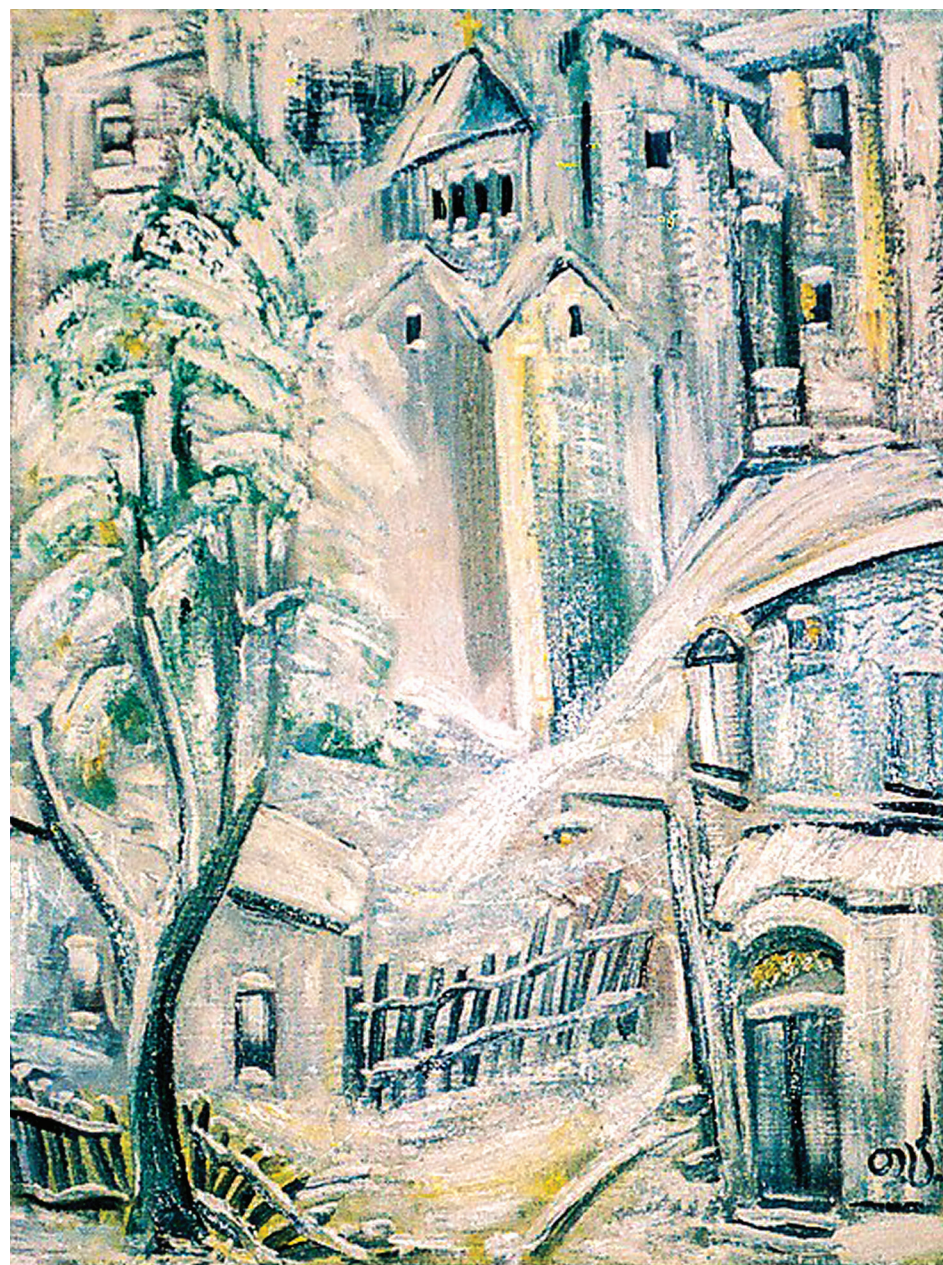
პრემის ჟიჟის ფანტაზია - 93X74, ტილო, ზეთი

Vodka glass fantasy - 93X74, Canvas, Oil

გულრიფში - 33X21, მუყაო, ზეთი

Gulripshi - 33X21, Cardboard, Oil

9 აპრილი - ათირებული თბილისი -
79X60, ტილო, ზეთი

9th of April, Tbilisi in tears -
79X60, Canvas, Oil

თეთრი აბსტრაქცია - 119X99, ტილო, ზეთი

White Abstraction - 119X99, Canvas, Oil

თუთიყუშები - 50X70, მუყარო, ზეთი

Parrots - 50X70, Cardboard, Oil

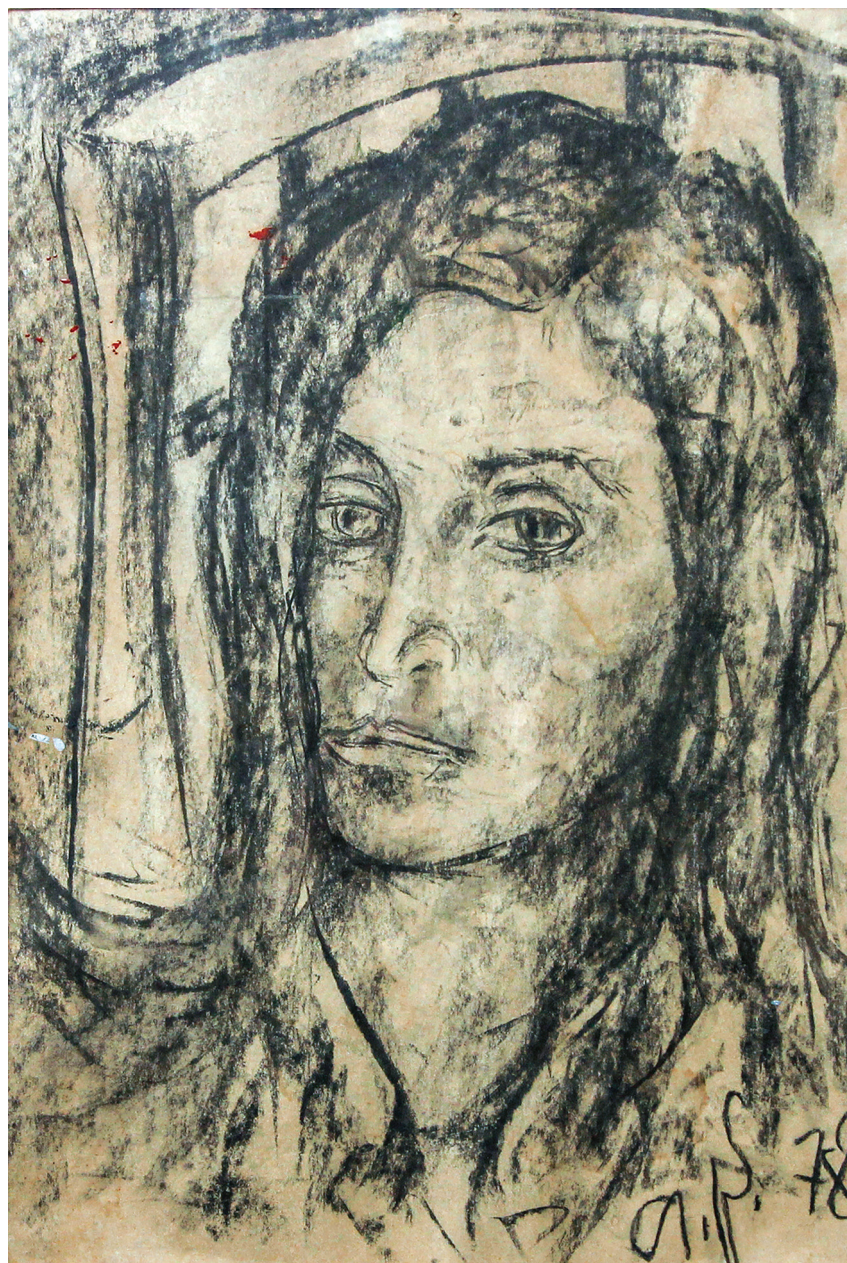

ავტოპორტრეტი - 30X40, ქაღალდი, გრაფიკა

Self-portrait - 30X40, Paper, Graphics

შორენა ბანძელაძე
- 29X42, ქაღალდი,
გრაფიკა

Shorena Bandzeladze -
30X40, Paper, Graphics

მე - ბულდოგ - 70X50, მუყაო, ზეთი

I - Buldoga - 70X50, Cardboard, Oil

აბსტრაქცია - 49X39, ტილო, ზეთი

Abstraction - 49X39, Canvas, Oil

ეკლესია პალმებში - 75X57, ტილო, ზეთი

Church in Palms - 75X57, Canvas, Oil

აბსტრაქცია - 119X79, ტილო, ზეთი

Abstraction - 119X79, Canvas, Oil

სანაპირო დილით - 108X89, ტილო, ზეთი

Embankment in the Morning - 108X89, Canvas, Oil

ზამთარი თბილისში - 100X75, ტილო, ზეთი

Winter in Tbilisi - 100X75, Canvas, Oil

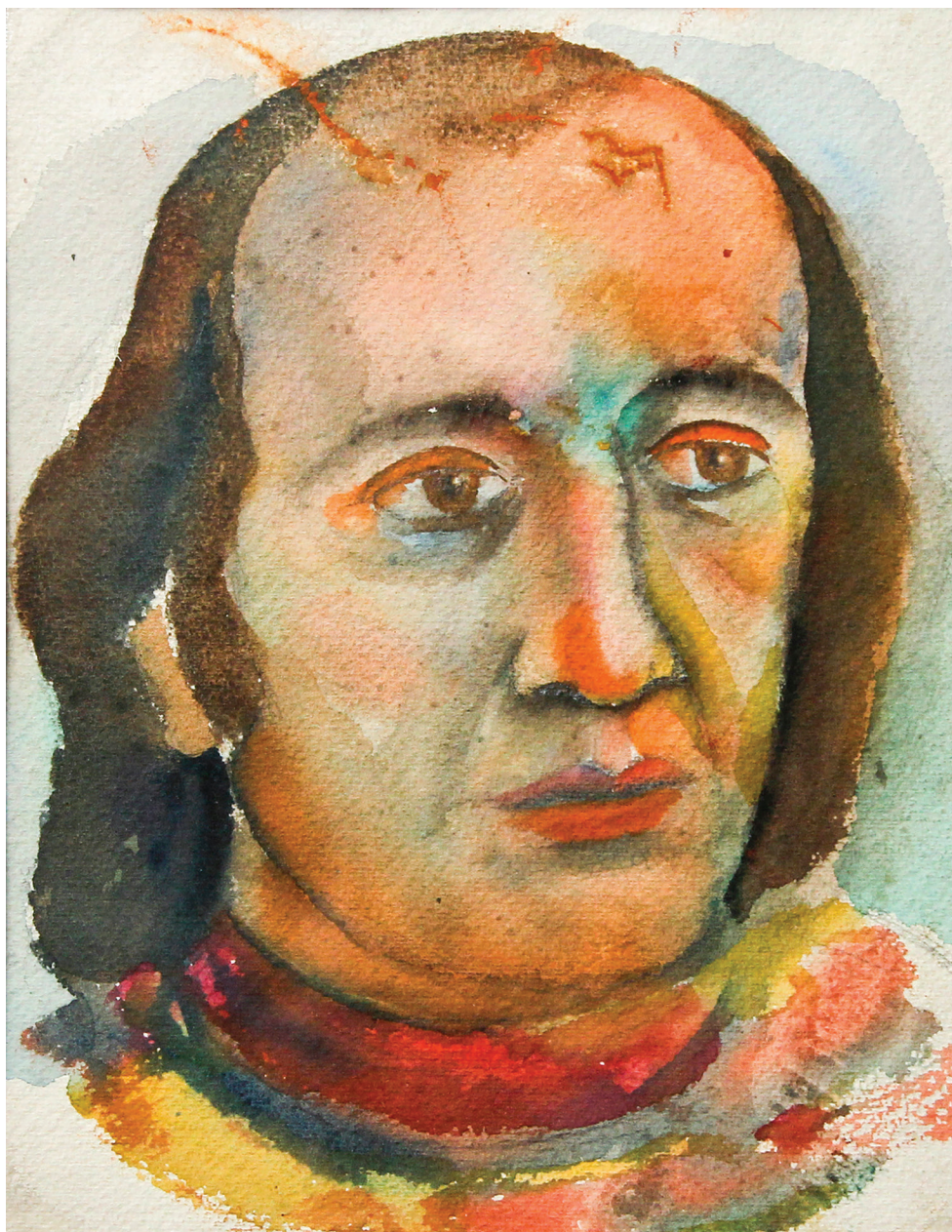

თბილისი - 51X41, ტილო, ზეთი

Tbilisi- 51X41, Canvas, Oil

ბუძა - 21X26, ქაღალდი, აკვარელი

Budza - 21X26, Paper, Aquarelle

ბუძა - 28X31, მუყარო, ზეთი

Budza - 28X31, Cardboard, Oil

კეიბაპი - 108X98, ტილო, ზეთი

Landscape - 108X98, Canvas, Oil

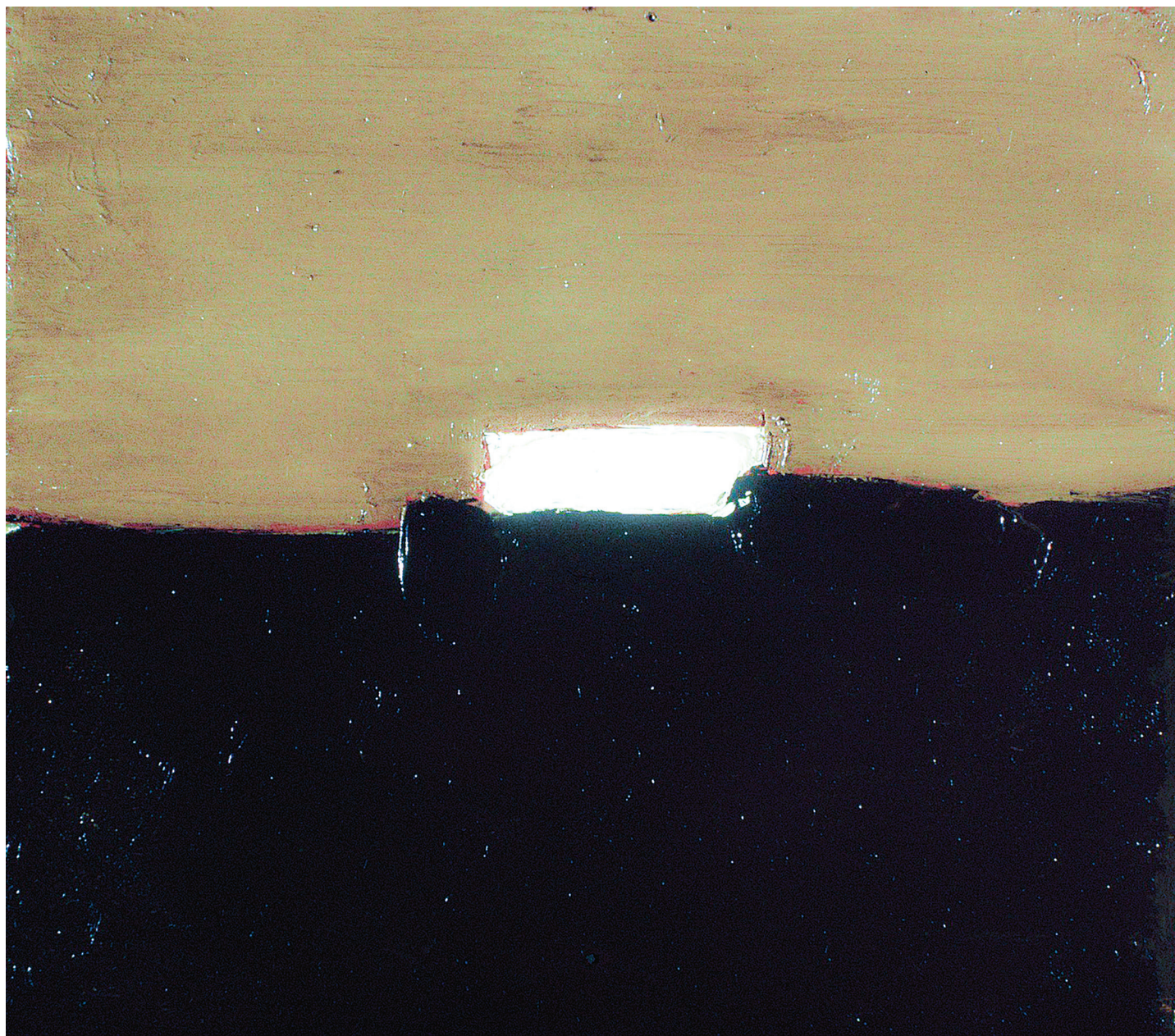

რაბინი - 80X100, ტილო, ზეთი

Rabin - 80X100, Canvas, Oil

ვაზა ყვავილით - 55X88, მუყაო, ზეთი

Vase with flowers - 55X88, Cardboard, Oil

თეთრი პეიზაჟი - 49X57, მუყაო, ზეთი

White Landscape - 55X88, Cardboard, Oil

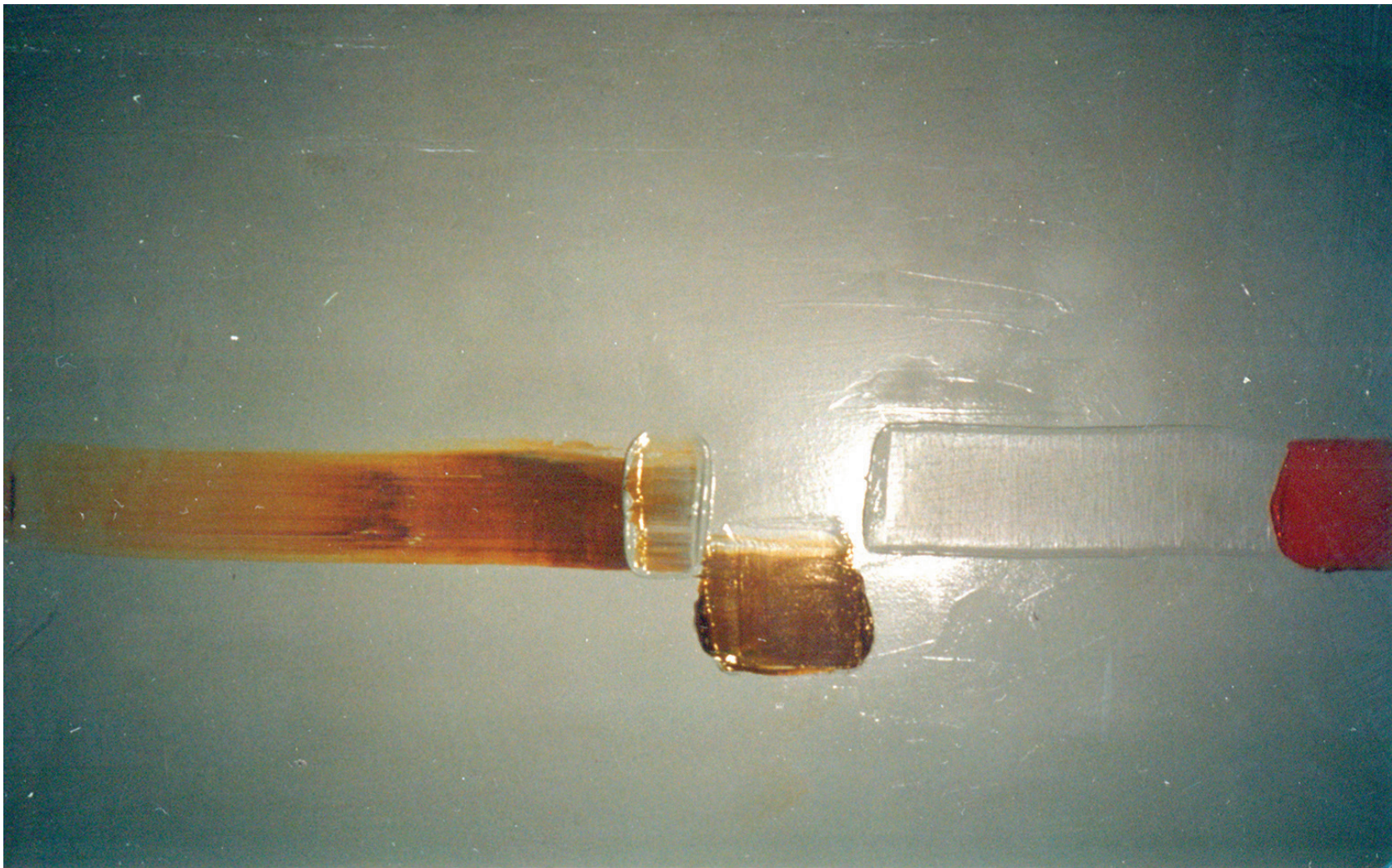

თბილისი - 210X91, ტილო, ზეთი

Tbilisi - 210X91, Canvas, Oil

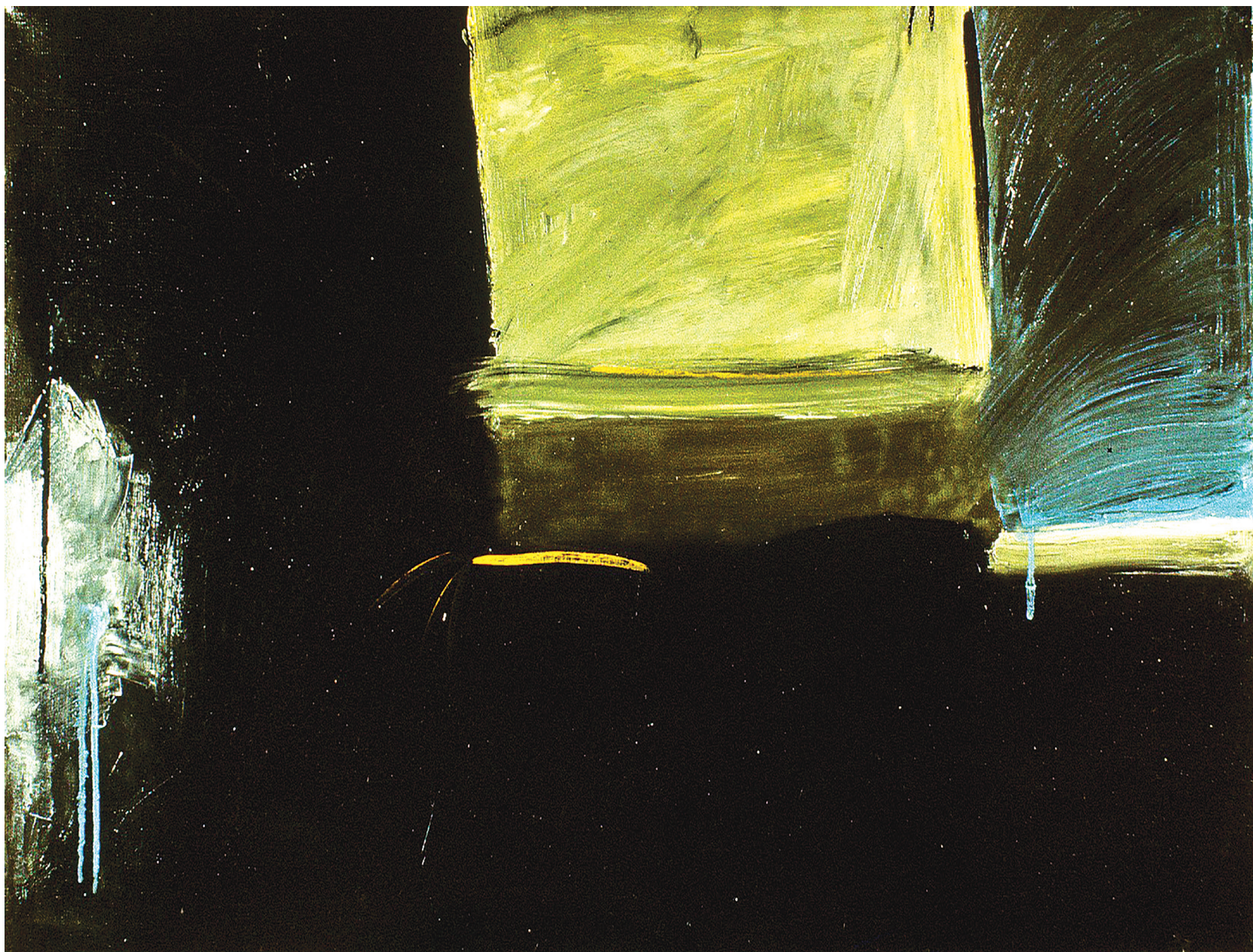

ზამთარი ქალაქი - 89X85, ტილო, ზეთი

Winter in the City - 89X85, Canvas, Oil

აბსტრაქცია - 46X27, ტილო, ზეთი

Abstraction - 46X27, Canvas, Oil

ხეები მდინარესთან - 79X56, ტილო, ზეთი

Trees at the River - 79X56, Canvas, Oil

ქალი - 52X65, მუყაო, ზეთი

Woman - 52X65, Cardboard, Oil

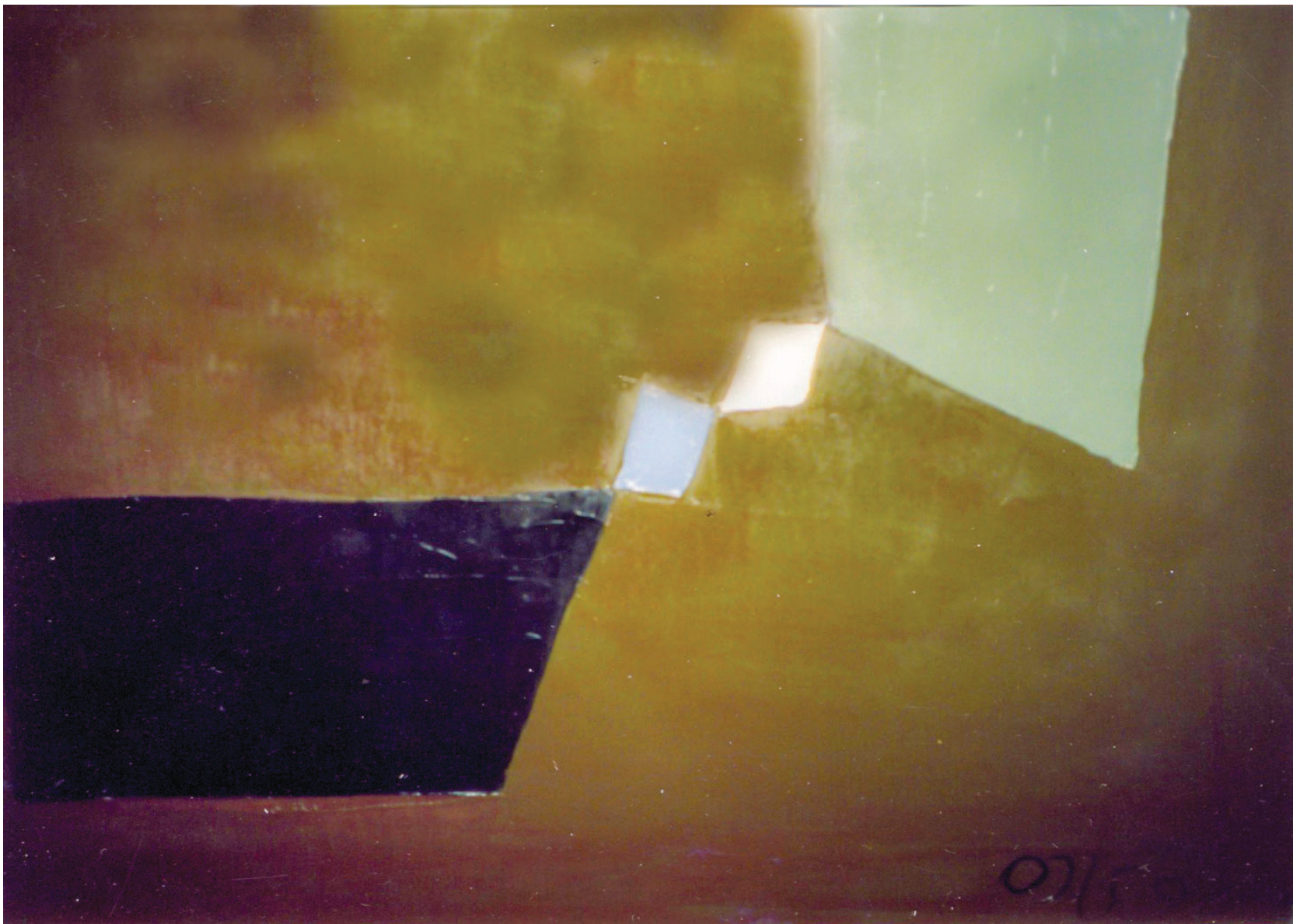

პურიის რიგი - 60X50, ტილო, ზეთი

Bread row - 60X50, Canvas, Oil

კომპოზიცია - 40X20, შერეული ტექნიკა

Composition - 40X20, Mixed Technology

აბსტრაქციზმი

Abstraction

თბილისი - 61X90, მუყაო, ზეთი

Tbilisi - 61X90, Cardboard, Oil

აბსტრაქცია - 55X46, ტილო, ზეთი

Abstraction - 55X46, Canvas, Oil

სანაკირო ლამით - 119X87, ტილო, ზეთი

Embankment at night - 119X87, Canvas, Oil

ძველი თბილისი თოვლში - 120X100, ტილო, ზეთი

Old Tbilisi in snow - 120X100, Canvas, Oil

ვეფხვი - 80X100, ტილო, ზეთი

Tiger - 80X100, Canvas, Oil

კატალოგში გამოყენებულია თეიმურაზ ცხოვრებაშვილის ნამუშევრების სლაიდები, რომელიც მოგვანოდა საზოგადოებრივი მაუწყებლის პირველი არხის არქივმა. ამდენად ყველა ნამუშევარს არ აქვს ზომების აღწერა. სლაიდები 25 წლის წინაა გადაღებული. ძალზე დაზიანებული აღმოჩნდა, რის გამოც ფოტოების ხარისხზე ბოდიშს ვიხდით.

Slides of paintings by Teimuraz Tskhovrebashvili that are provided in the catalogue were delivered by archive of the First Channel of Public Broadcaster.

For this reason, description of size is not provided with all paintings.

Slides are filmed 25 years ago. very damaged turned, We apologize for photo quality.

კატალოგზე მუშაობდნენ:

პროექტის ავტორი

ნინო ტომარაძე

ტექსტი

მამუკა ვაშაკიძე

ინგლისური თარგმანი

ქეთი ჭითანავა

კონცეპტორი

ნაირა კეკელია

ფოტო

გოჩა როგავა

დიზაინი

დავით ხოსიაური

CATALOGUE CREATED BY:

PROJECT AUTHOR

Nino Tomaradze

TEXT

Mamuka Vashakidze

TRANSLATION

Keti Chitanava

CONCEALER

Naira Kekelia

PHOTO

Gocha Rogava

DESIGNE

David Khosiauri

ავტორი მადლობას უხდის ქალბატონებს: ინგა ლაგოშვილს, იზა ხარატიშვილს, ვალია ხაზალიას და ბატონ ალექსანდრე დათეზაშვილს განეული დახმარებისათვის

დაბეჭდილია გამომცემლობა
„მინიატურა“-ს მიერ

თბილისი 2017 TBILISI

